

Звіт про результати діяльності Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим за II квартал 2020 року

З метою реалізації поставлених Президентом України завдань щодо забезпечення основних напрямів гуманітарної, соціальної та економічної політики України відносно населення тимчасово окупованої території (далі – ТОТ) України в Криму, а також внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) діяльність Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (далі – Представництво) у II кварталі 2020 року реалізовувалася в межах чинного законодавства, на виконання доручень Президента України, за наступними напрямками:

1. Взаємодія Представництва з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями

Представництвом здійснюється взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та органами самоврядування кримськотатарського народу з питань власної компетенції, зокрема визначених Законом України від 2 березня 2000 р. №1524-III «Про Представництво Президента України в АР Крим» та Указом Президента України від 17 жовтня 2019 р. № 758/2019 «Питання Представництва Президента України в АР Крим».

Протягом звітного періоду продовжувалася співпраця Представництва з Херсонською групою СММ ОБСЄ в Україні, офісом ММ ООН з прав людини м. Київ, м. Одеса, УВКБ ООН, з дипломатичними іноземними установами, міжнародними організаціями, у тому числі керівництвом Представництва висвітлюється **кримська проблематика на міжнародних майданчиках** за кордоном.

1. Взаємодія Представництва з міжнародними організаціями, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями.

1.1. Міжнародні зв'язки та взаємодія Представництва

З метою зміцнення міжнародної підтримки та інформування міжнародних партнерів щодо ситуації на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя Постійний Представник Президента України в АР Крим Антон Кориневич (*далі – Постійний Представник*) взяв участь:

✓ 6 травня, на онлайн-засіданні Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ виступив з доповіддю від України щодо безпекової ситуації в Азово-Чорноморському регіоні, зокрема триваючих порушень Росією основоположних принципів та норм ОБСЄ та міжнародного права. Окрему увагу Кориневич А.О. приділив мілітаризації регіону з боку РФ, грубим порушенням прав та свобод людини в Криму, незаконному призову громадян України до збройних сил РФ, утискам корінного кримськотатарського народу, незаконному ув'язненню громадян України.

✓ 20-21 травня, у дискусії про трагічні події минулого та сьогодення окупованого Криму на вебінарі на тему «Крим сьогодні: Минуле як пролог», організованого Фондацією Україна-США. Спікери з України, Європи та США обговорили питання безпеки в Чорноморському регіоні та виклики і небезпеки, які

стоять перед громадяни України в умовах тимчасової окупації АР Крим та м. Севастополя.

✓ 25 травня, у *Додатковій зустрічі у людському вимірі OSCE – The Organization for Security and Co-operation in Europe* на тему "Усунення усіх форм нетерпимості та дискримінації", організованій Албанським головуванням в ОБСЄ та Бюро з демократичних інститутів і прав людини. Кориневич А.О. наголосив на порушеннях прав людини та міжнародного гуманітарного права, які вчиняє держава-окупант Російська Федерація на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також на ситуації із поширенням COVID-19 та відповідними загрозами для громадян України.

✓ 27 травня, в онлайн засіданні *Форуму безпекового співробітництва ОБСЄ* під головуванням України щодо загроз безпеці в Азово-Чорноморському регіоні. Українське головування вперше винесло на комплексне обговорення Форуму ситуацію в Азово-Чорноморському регіоні. Доповідачем від України на заході був Антон Кориневич. Він наголосив на триваючих порушеннях Росією основоположних принципів та норм ОБСЄ та міжнародного права.

✓ 28 травня в рамках налагодження співпраці з представниками уряду Автономної Республіки Абхазія (у вигнанні) (Грузія) Постійний Представник Президента України в АР Крим Антон Кориневич разом із заступниками Свиридовою Дар'єю та Ташевою Тамілою провели першу відео-конференцію щодо ситуації з правами людини на окупованих РФ територіях Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, Абхазії та Цхінвальського регіону за участю голови Верховної Ради АР Абхазія Джемала Гамахарія, голови Уряду АР Абхазія (у вигнанні) Руслана Абашидзе. Сторони обговорили існуючу ситуацію, пов'язану з російською агресією на окупованій території АР Абхазії через призму тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, окреслили основні виклики, які стоять перед обома країнами та узгодили напрямки подальшої співпраці та взаємодії, зокрема в гуманітарній площині, публічній комунікації, а також спільному просуванні питань, пов'язаних з протидією російській агресії на міжнародній арені.

✓ 03 червня, у відеоконференції з представниками дипломатичних представництв іноземних держав та міжнародних організацій. Захід був присвячений питанню колонізації Криму державою-окупантом Російською Федерацією і аналізу наслідків такої протиправної діяльності.

✓ 18 червня, на відеоконференції «Окупований Крим: шлях до деокупації». Відеоконференція пройшла за ініціативою Представництва України при ЄС. Ключові спікери: перший заступник міністра закордонних справ України Еміне Джеппар, президент Світового конгресу українців Павло Грод, Спеціальний представник МЗС України з питань санкційної політики Олексій Makeєв, головний редактор порталу Black Sea News Андрій Клименко.

✓ 23 червня, у складі офіційної делегації у «Діалозі з прав людини між Україною та ЄС». Українську делегацію очолила заступниця Міністерства юстиції України з питань європейської інтеграції Валерія Коломієць. Діалог відбувався за допомогою онлайн зв'язку між Києвом та Брюсселем впродовж дня та включав 12 тематичних блоків. Виступ Постійного Представника Антона Кориневича стосувався ситуації з правами людини на території Кримського півострова, порушення прав кримськотатарського народу.

1.2. *Взаємодія Представництва з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями*

У зв'язку з поширенням у світі пандемії коронавірусної інфекції COVID-19 та вжиття заходів Урядом України із запобігання її поширення в Україні, **Постійний Представник Антон Кориневич та його заступниці Дар'я Свиридова та Таміла Ташева** проводили чи відвідували заходи з кримської тематики, в основному, в режимі онлайн.

Питання тимчасово окупованих територій розв'язуються Представництвом у тісній взаємодії з органами державної влади.

Представництвом у взаємодії з **Міністерством закордонних справ України** здійснюється напрацювання щодо розробки концепції (стратегії) повернення тимчасово окупованого Криму, що між іншим передбачатиме основні тактичні та стратегічні задачі, серед яких - утримання питання тимчасово окупованого Криму на міжнародному порядку денному; забезпечення ефективності міжнародного санкційного режиму стосовно Криму та використання додаткових міжнародних інструментів для здійснення тиску на Росію через незаконну окупацію Криму.

3 та 17 квітня проведено чергові засідання **робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Комісії з питань правової реформи** у режимі відеоконференцій. Робота над правками, зауваженнями та коментарями до проєкту концепції **перехідного правосуддя** триває і поступово наближається до логічного завершення. Також робоча група почала роботу над питанням комунікації концепції перехідного правосуддя суспільству та державним органам.

9 квітня відбулося **засідання Експертної ради Представництва**. У режимі онлайн-наради керівництво Представництва та експерти обговорили проєкти, над якими працює Представництво, плани на найближчі кілька місяців роботи, а також роботи в умовах карантину. Особливу увагу звернули на поточну ситуацію в тимчасово окупованому Криму, зокрема ситуацію із поширенням коронавірусної інфекції, роботи КПВВ в умовах карантину, ініціатив Уряду щодо ТОТ АР Крим та м. Севастополь.

05 червня Дар'я Свиридова в черговій нараді керівництва Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України взяла участь в обговоренні плану дій для майбутнього відновлення перетину лінії розмежування на Сході України та адміністративної межі з АР Крим фізичними особами після відкриття КПВВ.

22 травня Постійний Представник разом з представниками Мінсоцполітики, МОЗ, МОН, Мінцифри, ЗСУ, ДПСУ, СБУ, ДФСУ, ДМСУ, ПФУ, АТ «Ощадбанк», ДОВЦА, ЛОВЦА, Херсонської ОДА провели міжвідомчу нараду в Мінреінтеграції, щодо майбутнього відновлення роботи КПВВ. За результатами наради учасники узгодили спільні дії для забезпечення швидкої та безпечної процедури перетину КПВВ, зокрема, щодо створення відповідних протоколів розробки механізму синхронізації баз даних, можливої організації електронного запису для ВПО (верифікації через застосунок «Дія»), які планують проведення верифікації в структурних підрозділах з питань соцзахисту населення та фізичної ідентифікації в АТ «Ощадбанк», а також видачі дозволів фізичній особі для перетину лінії розмежування.

На початку квітня Міністерство юстиції України презентувало сайт «lawfare» («правова війна»), присвячений опису та аналізу юридичного протистояння з Російською Федерацією. На сайті висвітлюється інформація про позови проти Росії, які були подані українською стороною, та тих, хто їх веде, останні новини по справах та календар подій, а також детальний опис перемог та планів. Сайт буде доповнюватись інформацією, зокрема про роботу з Міжнародним кримінальним судом, куди Прокуратурою Автономної Республіки Крим, Офісом Генерального прокурора спільно з неурядовими організаціями вже було направлено багато доказів про використання Росією заборонених методів ведення війни та чисельні воєнні злочини під час окупації Кримського півострову. До реалізації ідеї запровадження сайту «lawfare» долучилися Перша заступниця Постійного Представника Дар'я Свиридова.

У рамках взаємодії команда Представництва Президента України в АР Крим брала участь у публічних заходах з кримської тематики:

24 квітня Представництво спільно з представниками Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Української Гельсінської спілки з прав людини та КримSOS провели **відеопрезентацію моніторингового звіту «Перетин адмінмежі з Кримом через КПВВ у березні 2020 року»**, за результатами якої було підготовлено рекомендації щодо покращення роботи режимної та сервісної зон на КПВВ. Від Представництва участь у заході взяла заступниця Постійного Представника Таміла Ташева.

6 травня проведено сумісний брифінг «Як захистити право власності на землю в окупованому Криму» *Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, Прокуратури АРК, Regional Center for Human Rights, Української Гельсінської спілки з прав людини - УГСПЛ, Крим_SOS*, який був присвячений захисту права власності на землю в тимчасово окупованому Криму. Учасники заходу обговорили наслідки незаконного рішення Російської Федерації щодо включення земельних ділянок у тимчасово окупованій АР Крим та місті Севастополь до переліку заборонених для володіння іноземцями та механізми захисту права власності на землю в умовах окупації.

27 травня проведено презентацію аналітичного звіту «Право на правду. Висвітлення судових процесів, пов'язаних зі збройним конфліктом в Україні», який був підготовлений «Медійною ініціативою за права людини» спільно з ГО «Крымский Процесс» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». В обговоренні взяли участь Перша заступниця Постійного Представника Президента України в АР Крим, співавторка звіту Дар'я Свиридова та Сергій Буров, аналітик, директор Освітнього дому прав людини в Чернігові, співавтор звіту.

01 червня Дар'я Свиридова взяла участь в дискусії на тему «Чому ми так мало знаємо про суди, пов'язані з війною?». В ході дискусії вона наголосила на важливості посилення заходів безпеки окремим категоріям фахівців, які працюють з темою збройного конфлікту, зокрема й щодо журналістів, які пишуть про події війни. Під час заходу відбулась презентація аналітичного звіту «Право на правду. Висвітлення судових процесів, пов'язаних зі збройним конфліктом в Україні», підготовленого «Медійна ініціатива за права людини» спільно з ГО «Крымский Процесс».

05 червня Антон Кориневич взяв участь в онлайн-обговоренні «Права людини і реінтеграція окупованих територій», яке проводив Реанімаційний Пакет Реформ -

РПР. На заході обговорювалися такі питання: як оцінка політики у сфері прав людини і реінтеграції окупованих територій Парламенту та Уряду за період з вересня 2019 по квітень 2020 року, актуальні виклики/проблеми у сфері прав людини і реінтеграції окупованих територій, рекомендації стосовно пріоритетних дій на 2020-2021 роки, роль громадянського суспільства у сфері прав людини і реінтеграції окупованих територій.

12 червня Постійний Представник взяв участь в онлайн-засіданні тематичної групи з напрацювання змін до Національної стратегії у сфері прав людини щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб; звільнення заручників та відновлення їх прав; вжиття необхідних заходів для захисту прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України. Постійний Представник запропонував забезпечити впровадження державної програми з надання довгострокових державних кредитів ветеранам АТО (ООС) та ВПО; створення житлового фонду для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб з ТОТ АР Крим і м. Севастополя; вдосконалення освітньої програми «Крим – Україна»; створення та забезпечення ефективної роботи Фонду підтримки талановитої молоді, культурних і наукових проектів громадян України - жителів тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та інше.

22 червня Таміла Ташева взяла участь в конференції «76 років в'язниці за релігійні і політичні переконання. Уявна боротьба із тероризмом у Криму», з доповіддю щодо системних порушень на території окупованого півострова, переслідування кількох нелояльних груп населення на території півострова, які не сприйняли окупацію, протидіяли окупації.

24 червня в Києві пройшла тематична експертна зустріч на тему міжнародного досвіду і українського сценарію в питаннях впровадження перехідного правосуддя. Участь у обговоренні взяв Антон Кориневич, який розповів про напрацювання національної концепції перехідного правосуддя в Робочій підгрупі Комісії з правової реформи при ОПУ.

В травні до Дня пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу Представництво Президента України в АР Крим:

✓ разом із Офісом Президента України організували зустріч Президента та очільників Офісу Президента з членами Меджлісу кримськотатарського народу, які перебувають на підконтрольній Уряду України території;

✓ на телеканалі «UA: Перший» у студії політичного ток-шоу «Зворотній відлік» Антон Кориневич взяв участь у дискусії про сталінські репресії, геноцид кримськотатарського народу й значення історії для сучасної України;

✓ у співпраці з Меджлісом кримськотатарського народу записано урок про геноцид кримськотатарського народу в рамках «Всеукраїнської школи онлайн»;

✓ звернулося до Міністерства закордонних справ України щодо підняття кримськотатарського національного прапора у закордонних дипломатичних представництвах;

✓ підняло кримськотатарський національний прапор у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка;

✓ взяло участь у заходах із вшанування пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

25 червня проведено брифінг про підсумки роботи Представництва за рік. Зокрема в доповіді Постійного Представника було зазначене наступне:

➤ Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим у взаємодії з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, РНБО та Міністерством закордонних справ працює над стратегією з деокупації та реінтеграції АР Крим та м. Севастополя.

➤ наголошено на важливості ухвалення закону про корінні народи України, щоб закріпити це поняття на рівні держави та продемонструвати, що в Україні є три корінні народи, які мають стосунок до Кримського півострова: кримські татари, караїми та кримчаки.

➤ зазначено, що відновлення постачання води на півострів можливе тільки після деокупації Криму, і це значний важіль тиску на державу-окупанта, тощо.

Продовжується співпраця Представництва та Херсонської обласної державної адміністрації.

04 та 19 червня Постійний Представник Антон Кориневич перебував на адмінмежі з тимчасово окупованим Кримом. Разом з начальником Херсонського прикордонного загону Юрієм Черновим, заступником голови Херсонської ОДА Андрієм Богдановичем було відвідано КПВВ «Каланчак» та «Чаплинка», та ознайомлені з порядком функціонування КПВВ та умовами пропуску громадян через адмінмежу. За сприянням керівництва Херсонської ОДА, в павільйонах паспортного контролю були вставлені wi-fi роутери, а завдяки Представництву Президента в АР Крим в КПВВ «Каланчак» встановлено підсилювач до wi-fi роутера, який збільшив швидкість інтернет покриття та дав змогу подорожуючим громадянам зручно завантажити мобільний додаток «Дій вдома».

У квітні - червні Представництвом у партнерстві з Українською Гельсінською спілкою з прав людини проведено більше 10 *вебінарів на тему перехідного правосуддя*, велика кількість учасників яких говорить про високий інтерес до тематики, пов'язаної із подоланням наслідків збройного конфлікту та недопущення його повторення в майбутньому.

Зокрема, Постійний Представник Антон Кориневич провів вебінари: «Що таке перехідне правосуддя та чому важливо про нього говорити» та «Міжнародне гуманітарне право. Збройні конфлікти».

-провів серію вебінарів, в яких висвітлив поняття міжнародних злочинів, категорії міжнародних злочинів, закріплення міжнародних злочинів у законодавстві України, тощо;

-взяв участь у відеоконференції «Децентралізація для Криму: український державний проект»;

-на сторінці Національної платформи «Діалог про мир та безпечну реінтеграцію» разом з фахівцями Департаменту нагляду у кримінальних провадженнях щодо злочинів, вчинених в умовах збройного конфлікту Офісу Генерального прокурора, Міністерства з питань реінтеграції ТОТ України та інших експертів з питань перехідного правосуддя, провів дискусію на тему «Український сценарій перехідного правосуддя: як не повторити чужих помилок?».

Також Антон Кориневич 29 квітня провів вебінар «Крим у контексті окупації: Q&A для журналістів» (організований спільно з Центром прав людини ZMINA), на якому дав відповіді на практичні та термінологічні запитання, які виникають у роботі журналістів, що висвітлюють проблематику збройного конфлікту й окупованих територій.

2. Інформаційно-комунікаційна робота Представництва

2.1. Щоденний моніторинг та аналіз соціально-економічних і політичних процесів, які відбуваються на ТОТ АР Крим та м. Севастополь, діяльності органів державної влади України з питань деокупації та реінтеграції Криму, міжнародної ситуації навколо тимчасово окупованого півострова

Представництвом постійно проводиться моніторинг та аналіз соціально-економічних і політичних процесів, які відбуваються на ТОТ АР Крим, діяльності органів державної влади України з питань деокупації та реінтеграції Криму, міжнародної ситуації навколо тимчасово окупованого півострова. Основою такого моніторингу є веб-сайти державних органів влади в Україні, загальнодержавні та регіональні ЗМІ України, а також ЗМІ, які діють на окупованій території та в РФ (в електронному вигляді), інші веб-сайти.

За результатами проведеної роботи, з електронних інформаційних ресурсів у квітні – червні 2020 року опрацьовано та відібрано 772 матеріали з кримської тематики, що увійшли до 62 інформаційних щоденних оглядів до Офісу Президента України та став основою для підготовки аналітично-інформаційних матеріалів, листів з реагуванням на відповідну ситуацію, виступів та коментарів у ЗМІ.

Протягом квітня Представництво долучалося до підготовки Міністерством реінтеграції тимчасово окупованих територій інформаційного зведення щодо основних тенденцій на ТОТ у квітні 2020 року (<https://cutt.ly/VybnZ5i>).

2.2. Інформування громадськості про здійснення Президентом України та Представництвом повноважень з питань ТОТ АР Крим та м. Севастополь

Пріоритетні напрями державної політики у сфері деокупації та реінтеграції Кримського півострова, питання забезпечення додержання конституційних прав і свобод громадян України, які проживають на ТОТ та які переселилися з неї, висвітлюються Представництвом на офіційному сайті Представництва та в соціальних мережах «Фейсбук», «Твіттер» та телеграм-каналі Представництва.

Загальна відвідуваність сайту Представництва (<http://www.pru.gov.ua/>) має постійний позитивний приріст та станом на 01.07.2020 склала більше 1 млн переглядів.

На сторінку Представництва у «Фейсбук» підписано 2183 особи, вподобали – 1783 особи. За віковим складом аудиторія на 60% складається з осіб віком від 25 до 54 років. Телеграм-канал Представництва станом на 01.07.2020 має 181 учасника. Профіль Представництва у твіттері має 53 читача.

В червні Представництво започаткувало сторінку в інстаграм (<https://www.instagram.com/prugovua/>) та вже має - 43 читача.

У соцмережі «Фейсбук» на сторінці Представництва (<https://www.facebook.com/pru.gov.ua/>) у квітні - червні 2020 року розміщено 172 публікації разом із відомостями про діяльність Президента України з питань Криму та про інші події, пов'язані із Кримом.

Протягом квітня-червня в соціальних мережах було розміщено ряд інформаційних кейсів, серед них найбільший рівень взаємодії з аудиторією отримали дописи:

✓ Про політв'язнів, які незаконно утримуються у в'язницях Криму та РФ, та переслідування кримських татар й українців, у тому числі відкриття кримінальних справ.

✓ Про пред'явлення окупаційною владою звинувачення за «кримінальною справою», відкритою ще влітку 2014 року, лідеру кримськотатарського народу Мустафі Джемілеву.

✓ Вебінарів про міжнародні злочини, який проводив Постійний Представник Президента України в АРК Антон Кориневич.

✓ Виступів Постійного Представника на відеоконференції «Окупований Крим: шлях до деокупації»; «Децентралізація для Криму: український державний проект».

✓ Освітнього проєкту «Всеукраїнська школа онлайн» та освітньої компанії для кримчан, зокрема щодо ЗНО.

✓ Роз'яснень та прийняття рішення про відкриття контрольних пунктів в'їзду - виїзду на адміністративній межі з ТОТ АР Крим та перетину адміністративної межі через КПВВ з тимчасово окупованим Кримом;

✓ Засідання щодо безпеки в Азово-Чорноморському регіоні на Форумі безпекового співробітництва ОБСЄ.

✓ Про річницю діяльності на посаді Постійного Представника та кроки з посилення роботи Представництва в умовах відсутності доступу до території Криму, згідно із завданням Глави держави.

Протягом звітного періоду Постійний Представник та його заступниці надали інтерв'ю та виступали в таких виданнях, як «Укрінформ», «Крим.Реалії», «Громадське радіо» та інші.

04 червня Антон Кориневич надав інтерв'ю телеканалу «ДІМ», та розповів про те, як сьогодні обговорюється на міжнародному рівні проблема окупованого півострову, про розробку стратегії його повернення.

15 червня в ефірі радіо «Крим.Реалії» Постійний Представник розкрив питання районування Автономної Республіки Крим. Відповідно, районування АР Крим буде присутнє у загальній постанові Верховної Ради України щодо районів в Україні. Проєкт районування АР Крим був розроблений Меджлісом кримськотатарського народу, народними депутатами України, Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим.

04 червня заступниця Постійного Представника Таміла Ташева в ефірі «Громадського радіо» озвучила ситуацію з водозабезпеченням в окупованому Криму.

08 червня в ефірі телеканалу «ATR» Таміла Ташева розповіла про зміну правил перетину адмінмежі в умовах пандемії та відповіла на питання глядачів телеканалу.

19 червня Таміла Ташева в ефірі програми "Официальный разговор" телеканалу «ДОМ» розповіла про роботу Представництва щодо захисту прав людини в Криму, поділилась власним правозахисним досвідом роботи в ГО «Крим_SOS», про стан справ ВПО в Україні, та озвучила найчастіші звернення до Представництва в період карантину.

Публікації головних консультантів Представництва про:

- наслідки мілітаризації для екології окупованого півострова, ставлення окупантів до природи Криму як «військового трофею» та багато іншого висвітлено в статті головного консультанта Представництва Влада Мірошніченко в українському виданні «Урядовий кур'єр».

- стратегію деокупації публікація Влада Мірошніченко в «Кримська світлиця»
- власні водні ресурси Криму, забезпечення господарсько-побутових потреб населення і про ризики та загрози у разі відновлення водопостачання в аналітиці «Вода в Крим: питання національної безпеки» Антона Твердовського в «Українській правді».

Матеріали Представництва, розміщені на офіційному сайті, у соціальних мережах «Фейсбук», «Твіттер», «Телеграм», коментарі керівництва Представництва **активно використовувалися засобами масової інформації** (телеканал «АТР», UA: Крим, ZIK.UA, інтернет-видання «Крим. Реалії», Укрінформ, Радіо Свобода, УНІАН, Інтерфакс Україна, today.ua, Вголос, «Кримська світлиця», інші).

Так, реагуючи на заяву Представництва *щодо незаконного призову на території тимчасово окупованого Криму*, матеріали зробили російські та українські видання, зокрема: lenta.ru, Суспільне:UA, Українська правда, Центр журналістських розслідувань, ІРС-Херсон, а також Центр міжнародного гуманітарного права і перехідного правосуддя та Кримськотатарський Ресурсний Центр.

Інформацію Представництва *щодо продовження РФ безпідставного та масового позбавлення права власності, зокрема на землю, громадян України в Криму* розповсюдили: Крим. Реалії, Гордон, Обозреватель, Факти, Сьогодні, ZIK, Центр журналістських розслідувань, ІРС-Херсон.

ІРС-Херсон та АТР поширили інформацію Представництва про звільнення 20 утримуваних осіб, які перебували в неволі на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей України, та *роботу зі звільнення українців, кримчан, які знаходяться в полоні на території окупованого Криму та в Росії*.

На викладену Антоном Кориневичем *позицію щодо тимчасово окупованого Криму в інтерв'ю «Сьогодні»* відреагували російські та окупаційні ЗМІ, зокрема «РИА Новости Крым», та українські ЗМІ: Крим. Реалії, Суспільне: UA, АТР, QNA, Blackseanews, Gazeta.ua, інші.

Скарг представників ЗМІ на неналежний розгляд Представництвом запитів (відсутність відповіді, неповнота, несвоєчасність надання інформації) протягом вказаного періоду не надходило.

3. Міжнародна ситуація щодо Криму та міжнародні зв'язки Представництва

Протягом II кварталу 2010 року питання Криму залишалося предметом уваги офіційних осіб іноземних держав та представників міжнародних організацій, було одним із ключових складових міжнародних відносин України, використовувалося державою-агресором та окупаційною владою півострову як важливий аспект їх зовнішньої діяльності.

3.1 Рішення та заяви міжнародних організацій, іноземних урядових відомств та їх посадових осіб

Представники дипломатичних відомств іноземних країн, міжнародні організації ООН, ОБСЄ, Рада Європи, ЮНЕСКО, ЄС визнають порушення міжнародного права з боку Російської Федерації, використовуючи політико – дипломатичний інструментарій з протидії спробам анексії Криму РФ та у

своїх рішеннях, заявах продовжують дотримуватися політики невизнання незаконної спроби анексії АР Крим та м. Севастополь, демонструючи непохитну підтримку суверенітету, територіальної цілісності, єдності та незалежності України у межах її міжнародно-визнаних кордонів, про що свідчать заяви, рішення та резолюції представницьких та директивних органів вищезазначених організацій, які були прийняті протягом звітного періоду.

ЄС у своїх заявах привертає увагу міжнародної спільноти до незаконних дій РФ, які спрямовані на примусову інтеграцію незаконно окупованого півострову до складу Росії, що є грубим порушенням норм міжнародного законодавства та дотримується незмінної позиції стосовно застосовуваних проти санкцій проти РФ за порушення міжнародного законодавства (заяви ЄС протягом I кварталу 2020 р.: щодо призову жителів тимчасово окупованого Криму до лав збройних сил РФ; указу Президента РФ Володимира Путіна, який забороняє особам без російського громадянства володіти землею в окупованому Криму; скасування заборони діяльності Меджлісу кримськотатарського народу та виконання наказу Міжнародного суду ООН від 19 квітня 2017 року, відповідно якого Росію зобов'язано утриматись від вжиття чи підтримання обмежень відносно можливості кримських татар зберегти власні представницькі інституції, включаючи Меджліс).

Міністри закордонних справ «Вишеградської групи» та формату "Групи друзів України в ЄС" висловлюють цілковиту підтримку суверенітету і територіальній цілісності України у її міжнародно визнаних кордонах, у тому числі і шляхом реалізації політики невизнання незаконної анексії АР Крим та м. Севастополь Російською Федерацією.

Європейським Парламентом ухвалено доповідь щодо перспектив розвитку Східного партнерства на наступні 10 років. Окремим пунктом доповідь рекомендує лідерам та керівним структурам Євросоюзу «підтримувати свободу судноплавства та рішуче протистояти блокаді Азовського моря та повзучій анексії Російською Федерацією Чорного моря.

Генеральним секретарем ООН на виконання резолюції Генасамблеї ООН оприлюднено доповідь про порушення прав людини в тимчасово окупованому Криму, яка містить інформацію про нові задокументовані порушення Росією міжнародного гуманітарного права.

Сполучені Штати Америки продовжують надавати вагомє сприяння Україні у відстоюванні територіальної цілісності та суверенітету нашої держави і протидії російській агресії, у тому числі і консолідації міжнародної спільноти, про що свідчать відповідні заяви, виголошені послом США Джеймсом Гілмором на засіданнях Постійної ради ОБСЄ.

Комісією США з міжнародних релігійних свобод оприлюднено черговий звіт про ситуацію в зазначеній галузі у світі, в якому Державному департаменту США рекомендовано внести Росію до списку «країн, що викликають особливе занепокоєння», причиною таких дій є погіршенні стану з релігійними свободами не тільки в Росії, а й на тимчасово окупованих територіях України – в Криму і на частині Донбасу.

Члени Альянсу НАТО посилюють свою увагу до зон підвищеного ризику і взаємодіють з партнерами в Чорноморському регіоні, використовуючи увесь набір інструментів, який вони мають для співпраці в галузі безпеки.

Північноатлантичний альянс разом із реалізацією заходів із боротьби з коронавірусом зберігає свою оперативну спроможність до оборони і захисту країн-союзниць та для реагування на загрози, включаючи військову активність Росії поблизу кордонів НАТО. НАТО залишається готовим до відповіді на будь-які загрози, зокрема і в умовах пандемії, вживаються всі необхідні заходи для забезпечення надійності політики стримування потенційних агресорів. З цією метою НАТО запровадив проведення тренувальних операцій у Балтійському та Чорних морях.

Міністри закордонних справ НАТО ухвалили подальші ініціативи, що зміцнюють партнерство з Грузією та Україною, які є частиною відповіді НАТО на розвиток ситуації з безпеки в Чорноморському регіоні. Грузія зможе брати участь у проєктах, які були запропоновані Україні - таких як Регіональна програма безпеки авіаційного простору (Regional Airspace Security Programme) та платформа НАТО - Україна з протидії гібридній війні (NATO-Ukraine Platform on Countering Hybrid Warfare)», натомість Україна зможе брати участь у заходах Школи з розбудови оборонних інституцій (Defence Institution Building School) та у діяльності Спільного центру з тренування та оцінки НАТО – Грузія.

Міжнародна спільнота констатує погіршення ситуації з правами та основоположними свободами громадян на окупованому півострові та засуджує переслідування і політичні репресії в окупованому Росією Криму.

Виголошено заяву Генерального Секретаря ООН щодо зняття перешкод для допомоги найбільш уразливим перед пандемією регіонам, наголосивши на необхідності забезпечення Росією гуманітарного доступу до окупованих Донбасу і Криму.

Під час 10-ї Інформаційної зустрічі з питань ситуації в тимчасово окупованому Криму у сферах компетенції ЮНЕСКО у доповідях інституційних партнерів Організації: офісів Верховного Комісара ООН з прав людини, Представника з питань свободи преси ОБСЄ, Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (ІКОМОС), а також «Amnesty International» констатується подальше погіршення ситуації у тимчасово окупованому Криму у сферах компетенції ЮНЕСКО, наводяться конкретні факти триваючих порушень прав людини, утисків національних меншин, свободи преси, безпеки журналістів, захисту культурної спадщини, перешкод у доступі до освіти рідною мовою.

В контексті 76-х роковин депортації кримських татар та вшанування жертв геноциду кримськотатарського народу у всьому світі Представництво Європейського Союзу в Україні, представники США, Німеччини, Парламенту Канади, Сейму Литви, заявили про солідарність з кримськотатарським народом у вшануванні пам'яті загиблих, постраждалих внаслідок репресій та висловили занепокоєння триваючими порушеннями прав людини, вчиненими проти кримських татар в тимчасово окупованому Криму в умовах російської окупації. Міністри закордонних справ України, Естонії, Грузії, Латвії, Литви та Польщі опублікували спільну заяву до 76-х роковин депортації кримськотатарського народу, в якій засуджують агресивну політику РФ щодо України та нові репресії проти кримськотатарського народу.

Міжнародні правозахисні неурядові організації ефективно здійснюють свою діяльність у сфері захисту прав людини та з донесення до міжнародної спільноти достовірної інформації про численні порушення прав людини на

тимчасово окупованому півострові АР Крим , у тому числі і сприяють формуванню доказової бази щодо злочинів Росії проти України.

Міжнародна волонтерська розвідувальна спільнота InformNapalm зібрала нові докази щодо російських військовослужбовців, які брали безпосередню участь в агресії проти України у Криму. Йдеться про деяких військових моряків 41-ї бригади ракетних катерів ЧФ РФ, У висновках за результатами дослідження спільнота підготувала відкриті звернення до державних структур України з проханням доповнити власні дані щодо російської військової агресії у Криму і провести належні процесуальні дії.

Міжнародною правозахисною організацією Amnesty International опубліковано звіт по країнах Східної Європи та Центральної Азії, у якому зазначається щодо погіршення ситуації в тимчасово окупованому Криму, зокрема звертається увага на триваючі жорсткі обмеження безлічі прав людини, включаючи права на свободу вираження поглядів, свободу мирних зібрань та свободу об'єднань.

Світовий Конгрес Українців (СКУ) рішуче засуджує «голосування» на українських окупованих територіях як кричуще порушення державного суверенітету та територіальної цілісності України. СКУ закликає світове співтовариство засудити та не визнавати так зване «голосування».

Громадська ініціатива Prisoners Voice оприлюднила петицію на популярному ресурсі Change.org із закликом до міжнародних організацій таких, як ООН, ОБСЄ і Раду Європи продовжувати тиск на Росію задля звільнення українських політв'язнів в тимчасово окупованому Криму і Росії. Такі дії в першу чергу спричинені спалахом пандемії COVID-19 з метою запобігання спалаху коронавірусної інфекції в місцях позбавлення волі.

Продовжується політика здійснення санкційного тиску на Росію шляхом розширення, підсилення та продовження персональних, секторальних обмежувальних заходів щодо Росії та її бізнесової і політичної еліти за brutальне порушення міжнародного права, у тому числі і здійснюється контроль з боку іноземних партнерів за дотриманням санкційного режиму щодо РФ.

Велика Британія оштрафувала лондонський банк Standard Chartered Bank на 20,47 млн фунтів стерлінгів (25,41 млн доларів) за порушення санкцій, які Європейський Союз ввів проти Росії після незаконної анексії Криму. Відзначається, що Standard Chartered Bank кредитував турецький банк DenizBank в 2014 році, який тоді був дочірньою компанією російського «Сбербанку». Лондонський банк видав DenizBank 102 кредиту з 2015-го по 2018 рік. Це найбільший штраф, який британський регулятор будь-коли накладав.

Євросоюз і п'ять країн (Чорногорія та Албанія і Норвегія, Республіка Молдова, Україна), які не є членами ЄС, погодили продовження санкцій через окупацію Криму проти пов'язаних з Росією фізичних і юридичних осіб. 13 березня 2020 року Рада прийняла Рішення (CFSP) 2020/399 про внесення змін до Рішення 2014/145 / CFSP, яким продовжено термін дії існуючих обмежувальних заходів ще на 6 місяців, у тому числі продовжено термін дій санкцій проти «оточення» колишнього українського президента Віктора Януковича, причетного до злочинних дій проти свого народу та країни, які призвели до захоплення у лютому-березні 2014 року Автономної Республіки Крим.

На рівні постійних представників країн-членів ЄС прийнято рішення про продовження кримського пакету санкцій ще на рік попри зусилля Росії скасувати ці обмежувальні заходи під приводом боротьби з коронавірусом. Нові санкції включають повну заборону на імпорт виробленої в окупованому Криму продукції в країни Європейського Союзу, у тому числі і послуги в сфері туристичної галузі та будь-які інвестиції в економіку півострова. Експорт технологій і будь-якої продукції теж залишиться під заборонаю.

3.2 Рішення та заяви органів влади України на міжнародній арені

Безпекова ситуація на тимчасово окупованих частинах території України, зокрема, зміцнення безпеки в регіоні Чорного та Середземного морів, захисту прав людини, розширення співробітництва в інформаційній сфері тощо входять до переліку пріоритетних завдань для Міністерства закордонних справ України під час роботи з іноземними партнерами, у тому числі і посилення міжнародного тиску на РФ з метою звільнення усіх незаконно утримуваних громадян України, захисту журналістів в тимчасово окупованих АР Крим та м. Севастополь, зокрема:

- під час перемовин з Федеральним міністром закордонних справ Німеччини Гайко Маасом в рамках робочого візиту до Берліна Д.Кулеба звернувся до німецького колеги з проханням забезпечити доступ Міжнародного комітету Червоного Хреста до українців, яких незаконно утримують в окупованому Криму, а також політв'язнів, що містяться на території Росії;

- під час відеозустрічі з Генеральним секретарем ОБСЄ Томасом Гремінгером очільник зовнішньополітичного відомства України закликав приділити особливу увагу становищу політичних в'язнів в тимчасово окупованому Криму і на території Російської Федерації та сприяти зусиллям з їхнього звільнення;

- під час зустрічі з тимчасовою повіреною у справах США в Україні Крістіною Квін Перша заступниця міністра закордонних справ України Еміне Джапарова обговорила важливість зміцнення безпеки в регіоні Чорного та Середземного морів, захисту прав людини, розширення співробітництва в інформаційній сфері, а також реалізації в Україні програм Агентства США з міжнародного розвитку;

- на спеціальному засіданні Ради Безпеки ООН за формулою Арріа під головуванням Естонії з нагоди 75-ї річниці завершення Другої світової війни в Європі Дмитро Кулеба виступив зі зверненням щодо триваючої Російської агресії проти України, яка призвела до незаконної окупації Криму та окремих частин Донецької і Луганської областей.\

- Своїми заявами зовнішньополітичне відомство України засуджує протиправні дії російської окупаційної адміністрації з нав'язування мешканцям тимчасово окупованих АР Крим та м. Севастополь російського громадянства; закликає міжнародну спільноту посилити тиск на російську владу для захисту журналістів в тимчасово окупованому Криму, зокрема і звільнення кримськотатарських громадських журналістів Ремзі Бекірова, Османа Аріфметова, Рустема Шейхалієва, Нарімана Мемедінова, правозахисника Сервера Мустафаєва та зняття з них незаконних звинувачень; засуджує триваюче погіршення ситуації з правами людини на тимчасово окупованій Російською Федерацією території Кримського півострова на тлі поширення пандемії COVID – 19; висловлює рішучий протест у зв'язку з рішенням Військового апеляційного суду м. Власиха Московської області РФ відхилити апеляційну скаргу адвокатів

незаконно утримуваного в РФ громадянина України Нарімана Мемедемінова на попереднє рішення Південного окружного військового суду за сфабрикованими звинуваченнями у публічних закликах до тероризму.

Меджліс кримськотатарського народу як представницько-виконавчий орган Курултаю кримськотатарського народу знаходиться у тісній співпраці з органами державної влади України та дотримуються загальнодержавного курсу в питаннях, пов'язаних з тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим.

У своєму зверненні до ООН, Європейського Союзу, Ради Європи, ОБСЄ, парламентів і урядів держав-партнерів України у зв'язку з проведенням голосування за зміни у Конституцію РФ в окупованому Криму Меджліс закликає до посилення міжнародного політичного, дипломатичного та економічного тиску на Росію.

Українська сторона продовжує співпрацю з міжнародними партнерами, у режимі онлайн формату використовуються майданчики міжнародних організацій для виголошення заяв на засіданнях відповідних робочих органів та тематичних заходах з метою привернення уваги міжнародної спільноти до проблематики російської агресії проти України, зміцнення міжнародної підтримки України в питаннях деокупації Криму, зокрема, і в умовах пандемії COVID – 19, а також відстеження тенденцій в позиції російської сторони щодо окремих питань, пов'язаних із півостровом, зокрема:

- в рамках Дев'ятого щорічного обговорення виконання Кодексу поведінки ОБСЄ з політико-військових аспектів безпеки;
- під час спеціальної онлайн сесії Щорічної конференції ОБСЄ;
- під час щотижневих засідань Постійної ради ОБСЄ
- під час головування України на Форумі безпекового співробітництва ОБСЄ;
- під час онлайн обговорення щорічної доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) за 2019 рік;
- під час інтерактивного діалогу з Верховним комісаром ООН з прав людини;
- на відкритих дебатах Ради безпеки ООН з питань молоді, миру й безпеки;
- на відкритих дебатах РБ ООН щодо захисту цивільних осіб у збройних конфліктах;
- під час 73-ї віртуальної сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (ВАОЗ) у скороченому форматі, за участю делегацій від 194-х держав-членів ВООЗ;

Верховна Рада на засіданні парламенту 2 червня 2020 р. ухвалила Постанову щодо звернення до ООН через порушення Росією прав і свобод кримськотатарського народу. Вона передбачає також звернення до Європейського Парламенту, ОБСЄ, НАТО та інших світових інституцій.

Україна продовжує використовувати додаткові інструменти для захисту культурної спадщини в Криму.

30 червня Україна завершила процес приєднання до Другого протоколу Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року, що допоможе чинити тиск на Росію, надаючи можливість введення кримінальної відповідальності за незаконні дії на півострові.

Україна продовжує використовувати міжнародні суди як один з інструментів протидії російській агресії.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) відмовився розглядати скаргу кримського рибокомбінату про збитки, яке понесло підприємство через припинення подачі дніпровської води на півострів.

Починаючи з 2014 року Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) надає підтримку по справі вбивства кримськотатарського активіста Решата Аметова, у якому проаналізовано три розслідування українських та російських органів слідства в період окупації. За результатами проведеного розслідування по даній справі ЄСПЛ отримав від УГСПЛ додаткові матеріали по справі про викрадення і вбивство навесні 2014 року кримського татарина Решата Аметова, які демонструють як втрачені, так і перспективні можливості для розслідування з боку окупаційної влади.

Продовжується цілеспрямована робота зі встановлення істини та приведення Російської Федерації до відповідальності за порушення Конвенції ООН з морського права у справі Україна проти Російської Федерації стосовно захоплення трьох українських морських кораблів та затримання військових екіпажів у Керченській протоці в листопаді 2018 року.

Український агент у міжнародних справах проти Росії та заступник Міністра закордонних справ України Євген Єнін підписали меморандумом про захоплення кораблів у Керченській протоці у листопаді 2018 року, який містить факти, зображення, докази та юридичну позицію України по даній справі.

3.3 Протидія Представництва взаємодії окупаційної влади РФ в Криму з іноземними структурами

Представництво з метою протидії поширенню російської пропаганди міжнародними, іноземними інфоресурсами та дотримання політики невизнання спроби анексії АР Крим та м. Севастополя Російською Федерацією та міжнародного санаційного режиму щодо півострову надсилає офіційні звернення міжнародним компаніям та іноземним юридичним особам, у діяльності яких виявлено прямі чи опосередковані порушення, які шкодять національним інтересам України, зокрема:

- до Forbes Media LLC щодо інформації з включення аеропорту міста Сімферополь до рейтингу 20 найзручніших аеропортів Росії;

- до World Justice Project щодо позначення на карті Індексу верховенства права за 2020 рік тимчасово окупованої території АР Крим як території, що належить до РФ;

- до Google Team стосовно заяви VoxUkraine (щодо технічних налаштувань Google Ads, які визначають окуповані території України (Крим та частини Донецької та Луганської областей) як територію Росії, на якій діє російське законодавство);

- до New Balance Athletics Shoe, Inc. (Boston, Massachusetts, USA) про можливі факти порушень режиму міжнародних економічних санкцій шляхом публічної продажі у м. Ялта товарів бренду «New Balance»;

- до онлайн видавництва Visual Capitalist щодо позначень Криму на інфографіці.

Окупаційна влада Криму та Російська Федерація, незважаючи на заклики міжнародної спільноти, продовжують порушувати суверенітет та територіальну цілісність України та вживати заходів щодо визнання спроби анексії частини території України на міжнародному рівні.

З метою попередження і припинення можливої шкоди національним інтересам нашої держави Представництвом шляхом систематичного здійснення моніторингу відкритих джерел відпрацьовано та надіслано 14 інформувань відповідним службам і профільним міністерствам щодо здійснення міжнародної діяльності окупаційною владою Криму у громадсько-політичній, соціально-економічній, культурній та інших сферах життєдіяльності тимчасово окупованого півострову, а також незаконних візитів іноземних делегацій чи окремих іноземців до ТОТ АР Крим і м. Севастополь, виїздів представників окупаційної влади Криму за кордон.

Представництвом у взаємодії з МЗС України проводиться спільна робота, направлена на протидію здійсненню незаконного морського торговельного сполучення між портами Турецької Республіки і тимчасово окупованого Криму з метою постачання будівельних матеріалів всупереч введенню в дію Циркуляру №635/2017 палати судноплавства торговельно-промислової палати Туреччини, яким заборонено торговельне морське сполучення з тимчасово окупованим Кримом. В рамках взаємодії направлено лист щодо питань незаконного постачання щабню та ільменіту до закритих портів окупованого півострова.

4. Моніторинг внутрішньо переміщеного населення з ТОТ України в Криму

Згідно даних Міністерства соціальної політики України станом на 24.06.2020, кількість облікованих внутрішньо переміщених осіб з АР Крим та м. Севастополь складає 45305, в т. ч. працездатних осіб – 31477, дітей – 8687, пенсіонерів та осіб з інвалідністю – 5141.

Найбільша кількість осіб ВПО з АР Крим та м. Севастополь – 42,1% (19094) обліковується в м. Києві та Київській області, 9,6% – у Херсонській (4425), в Одеській (3716) та Львівській (2682) областях – 8,0 та 6,0% відповідно.

Питання розміщення ВПО та забезпечення їх соціальних потреб до повної деокупації Кримського півострову залишається пріоритетною складовою державної політики України.

За інформацією УДМС України в Херсонській області, з початку окупації АР Крим та м. Севастополь за отриманням адміністративних послуг в області звернулось 143340.

Згідно з чинним законодавством, громадяни України з кримською реєстрацією отримують біометричні паспорти за точно такою ж процедурою, що й жителі інших українських регіонів.

Найчастіше жителі Криму звертаються до відділень міграційної служби в м. Херсоні, а також у відділення УДМС в Новотроїцькому районі, Каланчаку, Чаплинці, а також в місті Генічеськ.

Найбільшою кількістю звернень (68,1%) залишається оформлення, видача або обмін паспорта для виїзду за кордон (97296 звернень). Вклеювання до паспорта фотокартки при досягненні громадянином відповідного віку становить 15628 звернень, видача документа у вигляді ID-картки 23008 звернень, оформлення, видачі або обміну паспорта зразка 1994 р. - 3530 звернень.

Випадків невмотивованої відмови кримчанам у видачі українського біометричного закордонного паспорта не зафіксовано.

5. Робота Представництва зі зверненнями громадян

5.1 Звернення за напрямками

Представництвом забезпечено організацію прийому та розгляд звернень громадян, які звертаються на особистий прийом та різними засобами зв'язку: поштою, електронною поштою, через мережу Skype, за телефоном «гарячої лінії». В другому кварталі п.р. всього зареєстровано **1640 звернень громадян**, що в 6 разів більше у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року (259 звернень).

З початку встановлення на усій території України карантину, кількість звернень до Представництва збільшилась у декілька разів. У зверненнях громадяни найчастіше порушували питання перетину адміністративної межі з кримським півостровом, що сталося з причини тимчасового припинення з 16.03.2020 роботи контрольних пунктів в'їзду на ТОТУ АРК і м. Севастополь та виїзду з неї, спрямованого на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

На кінець II кварталу спостерігається тенденція до зменшення кількості звернень до Представництва, що пов'язано з прийняттям Урядом рішення про скасування з 14 червня 2020 р. тимчасового припинення роботи КПВВ на межі з тимчасово окупованим Росією Кримським півостровом та відсутністю у зв'язку із цим у громадян питань щодо можливості перетину адмінмежі з ТОТУ АРК і м. Севастополь під час пандемії коронавірусу.

Найбільше громадяни звертаються до Представництва за допомогою **телефонної «гарячої лінії»**. Так, 1218 громадян (**74,3%** від загальної кількості) громадян отримали консультації та правову допомогу, скориставшись «гарячою лінією» Представництва, 401 (24,4%) громадян відправили звернення поштою, на особистий прийом звернулось 21 особа. Крім того, через мережу Фейсбук – 22 звернення, 87 - через Skype.

Слід зазначити, що основна категорія громадян, які звертаються до Представництва - переважно мешканці з материкової частини України та внутрішньо переміщені особи (1392 особа або 85%). Кількість мешканців з ТОТ АР Крим та м. Севастополь склала 200 осіб або 12%. Також до Представництва зареєстровані звернення від іноземних осіб (19 звернень).

5.2. Проблемні питання

У своїх зверненнях до Представництва громадяни, в тому числі і на особистих прийомах, порушували питання щодо: перетину адміністративної межі через КПВВ (50% від всіх звернень), перетину адміністративної межі з ТОТУ АРК та м. Севастополь через КПВВ відповідно до змін у чинному законодавстві, зокрема й з малолітніми дітьми, згоди на самоізоляцію з використанням електронного сервісу «Дій вдома» Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, припинення самоізоляції у разі одержання негативного результату тестування на COVID-19 методом полімеразної ланцюгової реакції, термінів закінчення карантину в Україні, звернення особисто до Президенту України та/або Офісу Президента України, вступу до закладів вищої освіти через освітні центри «Крим – Україна», питання діяльності банківських установ.

За звітний період до Представництва надійшло 8 звернень стосовно порушення прав і свобод людини і громадянина від громадян України – жителів тимчасово окупованій території України – Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, які незаконно утримуються у Федеральній казенній установі.

У II кварталі 2020 року до Представництва надійшов 1 запит на публічну інформацію відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Всі звернення та запити опрацьовано у встановлені законодавством терміни.

6. Діяльність органів окупаційної влади Російської Федерації на тимчасово окупованій території України на ТОТ АР Крим та м. Севастополь

6.1. Дії та заходи федеральних органів влади Російської Федерації на ТОТ АР Крим та м. Севастополь

Незважаючи на подальше поширення коронавірусної інфекції, протягом квітня-червня в тимчасово окупованому Криму продовжували регулярно проходити військові навчання, проводилася пропаганда військової служби і не скасовувався призов до лав збройних сил РФ. Продовжувалося активне використання морських районів Чорного моря, прилеглих до Криму, з'єднаннями військових кораблів, проходили «навчання» мінно-розшукові служби інженерного полку, розрахунків безпілотних літальних апаратів, підрозділів морської піхоти, морської авіації і ЗРК С-400.

Українські прикордонники фіксують присутність російських військових кораблів і берегової охорони ФСБ біля захоплених Росією газових родовищ у Чорному морі. За інформацією прикордонників, на бурових установках є ознаки продовження виробничої діяльності.

Росія проводить в окупованому нею Криму призовну кампанію 2020 року, що розпочалася в середині травня, в розгал карантинних обмежень. При цьому, призовники нібито пройшли попередню обсервацію.

Про першу сотню відправлених до сусідньої Росії призовників із півострова вже відзвітувала прес-служба Південного військового округу Мініборони Росії. Усього плановий показник призовної кампанії 2020 у Криму – 3 300 осіб.

Згідно з нормами міжнародного права, Росія як держава-окупант не має права примушувати населення окупованої території служити в своїх збройних силах. Проте Кримська правозахисна група повідомляє про як мінімум чотири нові кримінальні справи, порушені за фактами ухилення від служби в армії Росії. Всього правозахисники зафіксували понад сотню таких справ, майже за всіма оголошені вироки.

6.2. У Росії та в окупованому нею Криму з 25 червня по 1 липня пройшло так зване «голосування» щодо поправок до Конституції Росії.

У Росії та окупованому нею Криму 1 липня завершилося тижневе голосування по поправках до російської Конституції. Як стверджую так звана «виборча комісія» Криму, всього на півострові проголосувало 1,2 мільйона виборців, тобто явка склала більше 81%, і приблизно 90% з них нібито висловилися за поправки. В їх число серед інших входить обнулення президентських термінів Володимира Путіна, яке теоретично дозволить йому ще двічі обиратися на пост глави держави. Інша поправка не допускає відчуження російських територій, до яких в Кремлі відносять і Крим. У той же час Україна і країни Євросоюзу заявили, що не визнають законним голосування по поправках до Конституції Росії на тимчасово окупованій півострові.

6.3. Ситуація щодо пандемії COVID-19 в Криму та м. Севастополь.

В окупованому Криму та Севастополі продовжує діяти так званий «режим підвищеної готовності», оголошений через поширення COVID-19.

Попри зростання кількості хворих на COVID-19 представники «влади» заявили, що вони не мають наміру повертатися до більш суворих обмежувальних заходів через поширення коронавірусної інфекції.

Станом на 01 липня всього «zareєстровано» 706 випадків, одужали 520 осіб, померли – 29. У Севастополі зафіксовано 236 випадків захворювання. Одужало 181 особа, четверо – померли. Під медичним наглядом знаходяться 3686 осіб, з яких під динамічним наглядом на дому перебувають 2764 особи, в стаціонарах знаходяться 296 осіб, ізолювано в обсерватори - 626 чоловік.

Офіційна статистика щодо захворюваності, озвучена чиновниками, не підтверджена міжнародними організаціями та іншими незалежними джерелами. Українські правозахисники стверджують, що показники «цілеспрямовано занижуються з метою подальшого зняття обмежень». У той же час ці дані дають хоча б приблизне уявлення про динаміку поширення вірусу.

8 червня опубліковано черговий «указ» «глави» Криму № 187-У, про зміни в режимі «підвищеної готовності». За фактом, «самоізоляція» в Криму закінчилась з 15 червня. Залишається масковий режим, «до особливого розпорядження». Під заборону і масові заходи (крім параду Перемоги).

Так званий «глава» Криму Сергій Аксьонов заявляє, що ситуація з COVID-19 стабілізована. За його словами, стабільна ситуація по захворюванню в Криму дозволила з 15 червня відновити роботу переважній більшості підприємств і організацій. Зокрема, відновлено роботу 95% підприємств, в тому числі туристичної сфери та громадського харчування. Крім того, з 15 червня в Криму починається курортний сезон для місцевих жителів. При цьому в Криму зберігаються обмеження для прибулих з-за кордону. Також триває термометрія і огляд на зовнішні ознаки ГРВІ на Кримському мосту, в аеропорту Сімферополя і на залізничних вокзалах.

Згідно з постановою управління Росспоживнагляду в Криму, частково скасовується обсервация для приїжджих. З середини червня в двотижневу обсервацию направляються кримчани, які приїжджають з материкової частини України.

У той же час скасована обсервация для туристів, які в'їжджають із сусідньої Росії, де показники по захворюваності коронавірусу вище, ніж в Україні. Російських туристів також звільнили від обов'язку здавати тести на коронавірус. Їм будуть вимірювати температуру і оглядати на виявлення зовнішніх ознак ГРВІ в аеропорту «Сімферополь», на залізничному вокзалі і на мосту через Керченську протоку.

З 1 липня в Криму готелям, пансіонатам та іншим об'єктам розміщення дозволили приймати туристів. Однак їх роботу на предмет дотримання протиепідемічних вимог обіцяють контролювати спеціально створені робочі групи. Про можливі порушення просять повідомляти на «гарячу лінію» «міністерства курортів і туризму» Криму.

У Севастополі статистика захворюваності нижче, ніж в цілому по Криму. Близько місяця в'їзд в Севастополь був обмежений. Людей впускали в місто тільки при підтвердженні обґрунтування поїздки, а також тестували на всіх пунктах пропуску. З 15 червня «влада» Севастополя відкрила в'їзд в місто. Всі бажаючі зможуть в'їжджати і виїжджати вільно, але для них зберігаються обов'язкове анкетування, QR-код, довідка про відсутність COVID-19 або про наявність антитіл, видана за п'ять днів до приїзду, в'їзні тестування і очікування результату в місці

розміщення. Масове тестування продовжують і на залізничному вокзалі, де тести щодня проходять кілька сотень людей.

6.4. Щодо незаконного переслідування, обмеження волі, засудження громадян України за політичними, національними, релігійними мотивами на ТОТ України в Криму та м. Севастополь

Так званою «владою» у квітні-червні продовжено репресивну діяльність, передусім до представників кримськотатарського народу, які не розділяють її встановленого режиму. Росія через навішування ярликів «терорист» та «екстреміст» продовжує боротися з активістами Криму.

Окупаційна влада продовжує залякування кримськотатарських активістів застереженнями «про неприпустимість екстремізму» через підготовку акції «Маршу гідності» 3 травня та заходи до 18 травня:

Протягом останніх місяців застереження регулярно вручають кримськотатарським активістам, правозахисникам і блогерам. Це мешканці міст Сімферополь, Джанкой, Алушта, Євпаторія, Старий Крим, а також Ленінського, Советського, Червоногвардійського, Первомайського, Нижньогірського, Сімферопольського, Джанкойського та інших районів.

1 травня «співробітниками правоохоронних органів» в тимчасово окупованому Криму були винесені «застереження» про «неприпустимість екстремістської діяльності» правозахисниці Лутфіє Зудієвій (м. Джанкой), журналісту Аяру Серверу, активістам Асанову Осману, Саїтову Смаїлу та Асанову Усеїну (всі мешканці с. Жовтень Джанкойського району). При чому Лутфіє Зудієвій було принесено два аналогічних «застереження» від різних структур: так званої «Джанкойської міжрайонної прокуратури» та від так званого «муніципального відділу МВС «Джанкойський».

6 травня Сейран Менсеїтов, журналіст «Кримської солідарності» та «Грані.ру» отримав поштою «застереження» про «неприпустимість екстремістської діяльності» від так званої прокуратури. Журналіст уточнив, що раніше «співробітник прокуратури» вже приносив «застереження» з вимогою його підписання, від чого Менсеїтов правомірно відмовився.

Співробітники так званої «прокуратури» вручили адвокатуві Еміне Авамілевої і кримськотатарським активістам Наріману Джелялу, Діляверу Акієву і Заїру Смедле «застереження» про неприпустимість «екстремізму та проведення несанкціонованих заходів, таких як мітинги, хода, акції з 17 травня по 18 травня 2020 року». Також «застереження» отримали мешканці смт. Радянське: Рустем Зеврієв, Рустам Меннанов і Асан Сеїтхалілов. Активісти повідомили про це на своїх сторінках в Facebook.

В червні кримськотатарським активістам почали знов приносити застереження щодо не проведення будь-яких заходів, пов'язаних з Днем кримськотатарського прапора.

Кримськотатарський активіст Ролан Османов отримав «застереження про неприпустимість порушення законодавства про екстремістської діяльності і законодавства про зборах, мітингах, демонстраціях ...». Активіст виклав документ на своїй сторінці в Фейсбук. У тексті документа повідомляється, що 26 червня 2020 року на півострові можливе проведення несанкціонованих акцій членами Меджлісу кримськотатарського народу, який в тексті названий «екстремістською організацією». Попередження підписано «прокурором» Сімферопольського району

А.Я. Кисельовим. Подібне застереження Ролан Османов отримував раніше, напередодні річниці депортації кримськотатарського народу.

Кримська правозахисна група зафіксувала понад 50 випадків передачі кримським татарам таких «застережень» за час з 26 березня до 17 травня 2020 року.

За інформацією громадського об'єднання «Кримська солідарність», схожі застереження отримали близько 60 осіб. Серед них – адвокати, правозахисники, учасники одиночних пікетів, члени Меджлісу кримськотатарського народу, активісти «Кримської солідарності».

Таке дискримінаційне ставлення до представників кримськотатарського народу й активістів обмежує свободу висловлювання думок, а саме спроможність виявляти власну етнічну приналежність і висловлювати пошану пам'яті жертв репресій та депортації кримськотатарського народу.

Переслідування лідерів кримськотатарського народу
Окупаційна влада продовжує виносити «рішення» проти кримськотатарських активістів.

13 квітня так званий «слідчий комітет» Росії в окупованому Криму підготував лідеру кримськотатарського народу, народному депутату України Мустафі Джемілеву звинувачення в «незаконному перетині кордону РФ» і «незаконному поводженні зі зброєю». Згідно «повідомленням» відповідна кримінальна справа була порушена 11 серпня 2014 року.

21 квітня Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров отримав три «документи» з висунутими проти нього так звані «кримським управлінням Слідчого комітету РФ» обвинуваченнями. Чубарова обвинувачують в нібито організації масових заворушень і закликах до «порушення територіальної цілісності РФ» у ході мітингу біля Верховної Ради АР Крим 26 лютого 2014 року ще до початку окупації півострова.

«Управління» Слідчого комітету РФ по Криму завершило розслідування «кримінальної справи» проти лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемілева. Раніше стало відомо про те, що «управління» Слідчого комітету Росії по Криму заочно пред'явило народному депутату України, лідеру кримськотатарського народу Мустафі Джемілеву обвинувачення за кількома статтями Кримінального кодексу РФ. Зокрема, йому пред'явлено звинувачення за статтею про нібито «незаконний перетин державного кордону Росії, скоєний групою осіб за попередньою змовою (частина 3 ст. 322 КК РФ)». Окрім того, Джемілеву також пред'явлено обвинувачення за статтями «про недбале зберігання вогнепальної зброї, що спричинило тяжкі наслідки (стаття 224 КК РФ)». Також лідеру кримськотатарського народу закидають «незаконне придбання і зберігання боєприпасів, незаконне придбання та зберігання бойових патронів до нарізної вогнепальної зброї калібру 7.62, придатних для стрільби і заборонених у цивільному обороті (частина 1 статті 222 КК РФ)».

12 травня «суд» Криму вже в четвертий раз призначив штраф голові Судакського регіонального Меджлісу кримськотатарського народу Ільверу Аметову в розмірі 150 тис. рублів. За півроку це вже четвертий суд. Загальна сума штрафів склала близько 275 тис. руб. Ільвер Аметов впевнений, що ці дії «кримська влада» здійснює щодо нього за його політичну позицію та громадську діяльність.

Колегія «Верховного суду Криму» почала розгляд кримінальної справи щодо власника кримськотатарського телеканалу АTR Ленура Іслямова. Він

звинувачується в організації незаконного збройного формування, здійсненні диверсійних дій, а також по 6 епізодах ст.280.1 КК РФ «Публічні заклики до здійснення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності РФ». Раніше кримськими судами було винесено 3 обвинувальних рішення щодо кримських татар, яких визнали винними в тому, що вони були членами незаконного збройного формування «Добровольчий батальйон імені Номана Челебіджихана». Ще щонайменше 2 колишніх жителя Криму були засуджені заочно до утримання під вартою, в зв'язку з підозрами в тому, що вони також є членами цього формування. Ленур Іслямов вважається засновником зазначеного добровольчого батальйону

Слідчий комітет Росії заочно пред'явив заступникові генерального директора кримсько-татарського телеканалу АТР Айдеру Муждабаєву звинувачення у закликах до тероризму.

Муждабаєва звинувачують у тому, що він розмістив на своїй сторінці у Facebook два пости, які містили «заклики до вчинення насильницьких дій та захоплення із застосуванням сили громадян Росії, які перебувають на території України, для їх подальшого обміну на засудженого в Росії за терористичні злочини Олега Сенцова». У Слідкомі повідомили, що Муждабаєв оголошений в міжнародний розшук, а слідство підготувало матеріали для заочного арешту.

Українські неурядові правозахисні організації вчергове оновили актуальний список осіб, які незаконно з політичних мотивів утримуються в окупованому Криму та в Росії. На сьогоднішній день це 94 особи. 35 із них утримуються в Криму, 59 - на території Російської Федерації. Більшість із в'язнів - кримські татари, яких російські правоохоронні органи без жодних на те підстав звинувачують у тероризмі та засуджують до величезних термінів ув'язнення.

6.5. Суспільні та економічні процеси на ТОТ АР Крим та м. Севастополь

Останнім часом все більше і більше занепокоєнь викликають заповідні території на окупованому півострові. Після передачі земель у федеральне підпорядкування, частина заповідних територій окупованою владою вилучається зі складу заповідників. Екологи зазначають, що все це робиться для забудови заповідників. Так звана «влада» просто прибирає статус заповідника і в подальшому без будь-яких проблем із законом почне видавати дозволи на будівництво на даних територіях.

«Влада» Криму на засіданні 13 травня ліквідувала Опукський та Казантипський природні заповідники (загальна площа двох заповідників складає 2042,4 га). Відзначається, що таке рішення прийнято з метою нібито оптимізації управління підвідомчими установами, і в зв'язку зі створенням в 2019 році ФГБУ "Об'єднана дирекція особливо охоронюваних природних територій «Заповідний Крим».

30 червня окупанти окупованому Криму запустили незаконне вантажне залізничне сполучення між окупованим півостровом і Росією. При цьому спостерігається ряд проблем. Генеральна прокуратура РФ вважає, що відкривати ж/д сполучення в даний момент не можна через численні порушення законів. Прокуратура відправила застереження голові Федерального агентства залізничного транспорту РФ, вказавши на цілий ряд порушень. Зокрема, чиновники не оформили в державну власність «відібрані» для під'їзду ділянки кримчан, що ставить під удар «проект» та своєчасне виконання держконтрактів. За це і багато інших порушень Генеральна прокуратура пригрозила чиновникам кримінальною відповідальністю.

У Мінтрансі Росії розраховують, що запуск вантажного залізничного сполучення з окупованим Кримом знизить вартість перевезення основних товарів на 30-50%.

Також відкрито автомобільний рух по всіх чотирьох смугах на трасі «Таврида» від Керчі до Білогірська. Загальна протяжність ділянки складає 155 км.

Рух по чотирьох смугах на ділянці траси «Таврида» від Білогірська до Сімферополя буде відкрито в липні п.р. Повністю будівельно-монтажні роботи плануються завершити у вересні, тоді буде запущено чотирисмуговий рух на всьому протязі «Тавриди» від Керчі до Севастополя. В даний час загальна готовність траси становить 92%, введення об'єкта в експлуатацію заплановано на грудень 2020 року.

4.6. Водопостачання півострова

Так звана «влада» окупованого Криму не здатна вирішити проблеми з водопостачанням півострова. На вирішення проблеми російський федеральний бюджет запланував виділити десятки мільярдів рублів, але заплановані водосховища не побудували, проєкти щодо вирішення проблеми змінюють, а жителів планують примусити до жорсткої економії.

Тим часом російська влада намагається ініціювати вирішення питання про відновлення подачі дніпровської води в Крим на міжнародній арені. Російські ЗМІ повідомляють, що депутат Держдуми Росії від Криму Наталія Поклонська звернулася до Верховного комісара ООН з прав людини Мішель Бачелет із закликом засудити політику влади України про припинення подачі дніпровської води на півострів.

Одним з елементів зазначеної стратегії стане саме активна інформаційна компанія, спрямована на звинувачення української сторони у створенні «водної проблеми» в Криму, яка буцімто безпосередньо відобразилась на життєдіяльності місцевого населення та може слугувати передумовою масштабного конфлікту, ініціатором якого буде визначено саме Україну.

Член Громадських палат Росії і Криму Іван Абазер закликав ООН провести спеціальне засідання з приводу відновлення подачі води на півострів по Північно-Кримському каналу. А глава робочої групи з міжнародно-правових питань при «Постійному представництві Криму при Президенті Росії» Олександр Молохов висловився про «перспективність» домогтися поновлення поставок води в Крим в міжнародних судових інстанціях.

Запаси води в окупованому Криму поповнюють з водосховищ природного стоку і підземних джерел. При цьому екологи звертають увагу, що регулярне використання води з підземних джерел призвело до засолення ґрунту на півострові. Окупаційна влада Криму регулярно закликає жителів півострова економити воду.

За даними Гідрометцентру Криму, загальний сумарний запас води на початок липня склав 83,31 млн куб. метрів, що на 1,85 млн куб. метрів менше, ніж місяць тому.

«Глава» Криму оголосив про розробку спеціальної системи водопостачання для всього півострова, в результаті якої нестачі прісної води не буде. У Сімферополі вже запущений новий водогін, який подає артезіанську воду з водозабору в Бахчисарайському районі. «Ми стратегію розвитку системи водопостачання міста Сімферополя та інших регіонів Криму продовжуємо розробляти. Крим без води не залишиться», — сказав Аксьонов на урочистій церемонії запуску.

«Федеральна служба по гідрометеорології» в окупованому Криму розмістить на півострові літак, створений «спеціально для збільшення кількості опадів». За словами Аксьонова, потенційне використання цього літака дозволить збільшити обсяг опадів зі сформованих хмар нібито на 30%.

Вчені «Севастопольського державного університету» і «Науково дослідного інституту сільського господарства» Криму Російської академії наук стверджують, що вони виявили великі запаси підземних прісних вод на території окупованого півострова. Вчені стверджують, що нібито встановили, що по мережі тектонічних розломів на глибинах 900-1100 м відбувається міграція великих обсягів високонапірних підземних прісних вод з температурою 80-850С. На глибинах від 350 до 500 м також є водні потоки, що мігрують по тектонічних розломах через всю територію Криму. Відзначається, що основна проблема видобутку глибоких підземних вод - висока вартість буріння свердловин, що стримує їх використання. Однак на території Криму існують ділянки, де високонапірні підземні прісні води перетікають з нижніх водоносних горизонтів у верхні, що дає можливість бурити неглибокі свердловини з високим дебітом.

Воду жителі стали отримувати з водосховищ природного наповнення. Але через погодні умови вони обміліли, а свердловини не можуть задовольнити весь попит. Жителі Сімферополя скаржаться на якість і колір питної води: з кранів тече вода бурого кольору. «Влада» обіцяє що якість питної води покращиться протягом тижня. У ГУП "Вода Криму" пояснили, що відбувається збільшенням паводків, зазначивши, що вода відповідає санітарним правилам і нормам. На підприємстві повідомили, що вживають заходів для поліпшення якості води і приносять вибачення жителям міста за тимчасові незручності.

Одним з елементів зазначеної стратегії стане саме активна інформаційна компанія, спрямована на звинувачення української сторони у створенні «водної проблеми» в Криму, яка буцімто безпосередньо відобразилась на життєдіяльності місцевого населення та може слугувати передумовою масштабного конфлікту, ініціатором якого буде визначено саме Україну.

7. Діяльність Представництва та інших державних органів влади України щодо ТОТ АР Крим та м. Севастополь

7.1. Щодо морекористування та заходів до закритих морських портів на ТОТ України в Криму

Протягом II кварталу 2020 р. продовжувала відслідковуватися ситуація із затримками проходу торговельних суден ПС та БО ФСБ РФ у Керченській протоці до українських портів Бердянськ та Маріуполь. Проблема залишається невирішеною.

З одного боку, з метою запобігання раптовому блокуванню РФ судноплавства у напрямку портів України в Азовському морі у випадку ескалації обстановки у Керченській протоці, у превентивних цілях пропонується заздалегідь розробити заходи для можливості переорієнтування вантажних потоків з портів Бердянськ та Маріуполь на інші порти України, а також посилювати патрулювання Військ берегової охорони та нарощувати потенціал Військо-морських сил ЗСУ загалом. З іншого боку, доцільною є планова та поетапна диверсифікація економіки міст Бердянськ та Маріуполь.

З метою посилення військово-політичного тиску на Україну РФ потенційно може вдатися до аналогічних дій і на Чорному морі.

7.2. Щодо екологічної ситуації на ТОТ України в Криму та в прилеглих районах Херсонської області

Представництвом систематично вживаються заходи моніторингу ситуації щодо екологічної безпеки у районах наближених до ТОТУ в АРК, зокрема, до заводу «Кримський Титан» (ЗАТ «Кримський Титан», ПрАТ «Юкрейніан Кемікал Продактс», код ЄДРПОУ 32785994).

З аналізу звітів Державної прикордонної служби України щодо хімічного контролю та проведення періодичних вимірювань складом п/н на МТНС та ЗПН в КПВВ перевищення допустимих концентрацій хімічних речовин не виявлено.

Також за ініціативою Представництва Прокуратурою Автономної Республіки Крим розпочато кримінальне провадження за ст. 252 Кримінального Кодексу України за фактом вчинення представниками окупаційної адміністрації Криму дій, спрямованих на умисне знищення та пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема, Кримського природного заповідника, орнітологічної філії Кримського природного заповідника «Лебедині острови», Ялтинського гірсько-лісового природного заповідника, національного природного заповідника «Мис Мартьян», Опуцького природного заповідника.

7.3. Щодо ситуації в районах наближених до ТОТ України в Криму

Представництвом систематично відслідковувалася ситуація щодо умов перетину адміністративної межі між Херсонської областю та тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим.

До 15 червня 2020 р. всі КПВВ працювали у посиленому закритому режимі.

Протягом квітня-травня 2020 р. прослідковувалася тенденція збільшення кількості перетинів адміністративної межі з ТОТ АРК особами за наявності підстав гуманітарного характеру (у порівнянні з березнем 2020 р.), що пов'язано, з відпрацюванням та налагодженням алгоритму дій ДПСУ та Мінреінтеграції щодо пропуску осіб за наявності підстав гуманітарного характеру.

З 15 червня 2020 року відновлено роботу контрольних пунктів в'їзду-виїзду «Каланчак», «Чонгар» та «Чаплинка».

Наразі для громадян України, які перетинають адміністративну межу, скасовується обов'язкова обсервація, проте обов'язковою залишається необхідність дотримування протиепідеміологічних вимог, а саме – контроль температури тіла і використання захисних масок та рукавичок. Крім того, особи, які перетинають адміністративну межу, дають письмову згоду на самоізоляцію з використанням електронного сервісу «Дій вдома».

Припинити самоізоляцію через додаток «Дій вдома» можна раніше 14-денного терміну в разі, якщо особа здала ПЛР-аналіз на COVID-19. Після отримання негативного результату аналізу від лабораторії особа може припинити самоізоляцію (відповідно до розпорядження Міністерства охорони здоров'я від 30 червня 2020 року № 41 «Щодо організації моніторингу тестування осіб на COVID-19»).

Для осіб, які беруть участь у вступній кампанії 2020 р., діє спрощений порядок перетину адмінмежі (такі особи не проходять обов'язкову самоізоляцію з використанням електронного сервісу «Дій вдома»).

Разом з тим, особа, потрапляючи на ТОТ АРК та м. Севастополя з материкової частини території України, у відповідності до вимог окупаційної влади РФ, примусово розміщується на ізоляцію в обсерватор терміном на 14 діб. Крім того, під час перетину адміністративної межі представники ПС ФСБ РФ вимагають у громадян України паспорт громадян РФ. У разі його відсутності на особу накладається адміністративний штраф і їй відмовляють у перетині адмінмежі. Такий стан речей, у відповідності до національного законодавства України та норм міжнародного права, є незаконним обмеженням свободи пересування громадян України територією України, а також свідчить про примусове нав'язування громадянам України російського громадянства.

Також Представництвом надіслано пропозиції щодо покращення умов перетину адміністративної межі між Херсонською областю і тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій. Серед провідних пропозицій Представництва наступні:

1. Забезпечити належні санітарно-гігієнічні умови функціонування КПВВ, зокрема, роботу та прибирання вбиралень, території режимної і сервісної зон КПВВ, а також всіх об'єктів, розташованих на них.

2. Вжити заходів щодо належного забезпечення КПВВ доступними особам інформаційними матеріалами різного характеру: щодо можливості отримання жителями тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та м. Севастополя медичних, освітніх, адміністративних послуг на материковій частині території України (соціальна реклама); щодо протидії порушенню прав громадян України російською окупаційною адміністрацією на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим та м. Севастополя (з інформацією про гарячі телефонні лінії/інші засоби комунікації Представництва, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих території України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратури Автономної Республіки Крим, Головного управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим, Управління Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, неурядових громадянських організацій та інших установ й організацій, до функцій яких входить реагування на порушення прав громадян України); щодо підключення українського цифрового та супутникового телебачення жителями тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; щодо особливостей та порядку відвідування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та м. Севастополя громадянами іноземних країн (англійською мовою).

3. Запровадити систему зворотного зв'язку з особами, які перетинають адміністративну межу між Херсонською областю та тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим, та громадянами України, які отримують послуги в Центрах надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), зокрема, з метою проведення різних соціологічних опитувань серед жителів тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим та м. Севастополя й інших громадян України, які відвідують тимчасово окуповані території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя (відповідні технічні засоби для зворотного зв'язку доцільно розмістити у зоні проходження митного

контролю на КПВВ та безпосередньо у ЦНАП, з врахуванням вимог безпеки та захисту даних).

4. Забезпечити розміщення та роботу відділення «Нової пошти» на КПВВ «Чонгар» з урахуванням безпекових норм (перенести на відстань 1-2 км від входу до режимної зони КПВВ).

5. Розширити та оптимізувати перелік адміністративних та інших соціальних послуг, що надаються у ЦНАП на КПВВ «Чонгар», зокрема, організувати роботу центру з надання безоплатної первинної правової допомоги на території сервісної зони КПВВ або безпосередньо у ЦНАП та/або забезпечити приміщення для проведення безоплатних правових консультацій громадськими правозахисними організаціями.

6. Облаштувати пункти цілодобового надання первинної медичної допомоги з відповідним персоналом безпосередньо на КПВВ, а також кімнату матері та дитини у сервісній зоні КПВВ.

7. Забезпечити можливість розміщення у сервісній зоні КПВВ аптеки, банківського відділення та офіційного пункту обміну валют, а також забезпечити роботу кількох кімнат відпочинку з визначенням порядку можливості розміщення там осіб для ночівлі.

8. Забезпечити належне кондиціонування повітря у приміщеннях режимної та сервісної зон КПВВ та наявність безкоштовного доступу до питної води.

9. Забезпечити роботу автостанції та організувати в достатній кількості легальні регулярні автобусні маршрути між КПВВ та найближчими населеними пунктами й обласним центром Херсонської області.

10. Включити автошлях М-18 до «Національного проекту «Велике будівництво» з метою проведення якісних ремонтних робіт дорожнього покриття (асфальтобетонного) від КПВВ до найближчих населених пунктів та обласного центру Херсонської області.

7.4. Щодо протидії легітимізації російського окупаційного режиму на ТОТ України в Криму та щодо застосування спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) до фізичних та юридичних осіб

Представництвом проаналізовано стан виконання рекомендацій слухань в Комітеті Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин на тему: «Удосконалення державної політики у сфері застосування санкцій до осіб, причетних до політично мотивованих незаконних переслідувань громадян України», схвалених 6 грудня 2018 р. (рішення затверджене протоколом № 51).

Представництвом було направлено листи Віце-прем'єр-міністру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин, Міністерству розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Національному інституту стратегічних досліджень з зауваженнями щодо відсутності практичних кроків реалізації рекомендацій слухань та власними пропозиціями щодо державної санкційної політики.

Зокрема направлено наступні пропозиції Представництва щодо вдосконалення механізму застосування, скасування, реалізації та моніторингу спеціальних обмежувальних заходів (санкцій):

1. Розширити перелік суб'єктів, до яких може бути застосовано спеціальні обмежувальні заходи (санкції). Зокрема, встановити можливість застосування спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) до юридичних та фізичних осіб незалежно від країни реєстрації та громадянства, а також до громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи;

2. Розширити перелік підстав для застосування спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) відповідно до розширеного переліку суб'єктів, до яких може бути застосовано спеціальні обмежувальні заходи (санкції);

3. Визначити перелік необхідних ідентифікуючих (персональних) даних осіб для застосування спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) та умови відступлення від відповідних вимог (наприклад щодо осіб, відомості про яких засекречені державою-агресором);

4. Доповнити перелік суб'єктів, що мають право виносити на розгляд Ради національної безпеки та оборони України пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій Генеральною Прокуратурою України;

5. Визначити правові підстави для створення та ведення Єдиного реєстру санкцій;

6. Закріпити необхідність зазначення мети застосування спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) у кожному випадку їх застосування, оскільки без відомої мети неможливо провести аналіз ефективності застосованих санкцій;

7. Запровадити систематичний моніторинг ефективності застосованих санкцій;

8. Визначити органи державної влади відповідальні за здійснення нагляду та контролю за дотриманням законодавства про санкції;

10. Імплементувати у національне законодавство положення, якими передбачити можливість застосування санкцій щодо осіб, причетних до порушень прав людини в іноземних державах (Акт Магнітського) та встановити механізм синхронізації із санкціями проти порушників прав людини, що запроваджені західними країнами та міжурядовими організаціями.

Також Представництвом проводилася інформаційна кампанія щодо незаконності, нелегітимності та юридичної нікчемності так званого «голосування» щодо внесення змін до Конституції РФ на тимчасово окупованій території України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі.

7.5. Щодо економічних збитків та економічних наслідків для України у зв'язку з тимчасовою окупацією і спробою анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

Представництвом проведено аналітичну роботу щодо вивчення економічних збитків та економічних наслідків для України у зв'язку з тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Бюджетна система держави втратила 326 місцевих бюджетів: 315 місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим (бюджет Автономної Республіки Крим, 11 бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим значення, 3 бюджети районів у місті Сімферополь, 14 районних бюджетів, 5 бюджетів міст районного значення, 38 селищних бюджетів, 243 сільських бюджетів) та 11 місцевих бюджетів міста Севастополь (міський бюджет міста Севастополь, 4

бюджети районів у місті Севастополь, бюджет міста районного значення Інкерман, 1 селищний бюджет, 4 сільських бюджети).

За звітними даними Державної казначейської служби України за 2013 рік обсяг загального фонду місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим становив 9,0 млрд. грн. (в т. ч. доходи загального фонду (без трансфертів) – 4,7 млрд. грн., трансферти з державного бюджету – 4,3 млрд. грн.), а обсяг загального фонду місцевих бюджетів міста Севастополь – 1,7 млрд. грн. (в т. ч. доходи загального фонду (без трансфертів) – 1,1 млрд. грн., трансферти з державного бюджету – 0,6 млрд. грн.).

Впродовж 2014 – 2020 років РФ, порушуючи норми Конвенції ООН з морського права 1982 року, здійснює незаконний видобуток вуглеводнів в акваторії Азовського і Чорного морів поблизу окупованого Криму. Серед перших підприємств, «націоналізованих» російськими окупантами – кримське ПАТ «Чорноморнафтогаз», включно з родовищами, на яких компанія здійснювала видобуток природного газу й нафти на території півострова та на шельфі Чорного моря. На балансі української державної компанії перебувало 17 родовищ, серед яких 11 газових, 4 газоконденсатних і 2 нафтових. Сумарні запаси усіх родовищ: природного газу – 58,56 млрд куб. м, газового конденсату – 1231 тис. тон, нафти – 2530 тис. тон.

На тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь розташовано 20 водогосподарських організацій, що належать до сфери управління Державного агентства водних ресурсів України, а саме: Республіканський комітет Автономної Республіки Крим по водогосподарському будівництву та зрошуваному землеробству, 18 бюджетних організацій (управлінь водного господарства – 15, басейнових управлінь – 1, експлуатаційно-технічних вузлів зв'язку – 1, технічних шкіл – 1) та державне підприємство. За даними бухгалтерського обліку, загальна вартість незаконно націоналізованого державного майна (необоротних активів) вищевказаних організацій становить 2021,6 млн. грн.

На тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим залишилось 69 об'єктів Управління Північно-Кримського каналу загальною вартістю 229,6 млн. грн. Подача води цим каналом до тимчасово окупованих територій з 2014 року припинена, що також призвело до ускладнень із забезпеченням подачі води на зрошення сільськогосподарських угідь півдня Херсонської області.

На тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь знаходяться 169 об'єктів державної власності, що належать до сфери управління різних органів влади України. Зокрема, до сфери управління Апарату Верховної Ради України належать 2 об'єкти, Міністерства аграрної політики та продовольства України – 25 об'єктів, Міністерства внутрішніх справ України – 3 об'єкти, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – 8 об'єктів, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України – 6 об'єктів, Міністерства інфраструктури України – 9 об'єктів, Міністерства культури України – 3 об'єкти, Міністерства оборони України – 15 об'єктів, Міністерства охорони здоров'я України – 2 об'єкти, Міністерства освіти і науки України – 2 об'єкти, Міністерства розвитку громад та територій України – 2 об'єкта, Міністерства соціальної політики України – 1 об'єкт, Міністерства фінансів України – 1 об'єкт, Міністерства юстиції України – 3 об'єкти, Державної служби геології та надр України – 2 об'єкти, Державного агентства з енергоефективності та

енергозбереження України – 1 об'єкт, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру – 7 об'єктів, Державного агентства лісових ресурсів України – 15 об'єктів, Державного агентства резерву України – 1 об'єкт, Державного агентства рибного господарства України – 4 об'єкти, Державної судової адміністрації України – 1 об'єкт, Державного управління справами – 5 об'єктів, Державної фіскальної служби України – 1 об'єкт, Державного агентства автомобільних доріг України – 1 об'єкт, Фонду державного майна України – 12 об'єктів, Національної академії аграрних наук України – 17 об'єктів, Національної академії наук України – 9 об'єктів, Державного концерну «Укроборонпром» – 11 об'єктів.

На основі проведеної аналітичної роботи зроблено наступні висновки та рекомендації.

Встановлення економічних збитків України внаслідок тимчасової окупації та спроби анексії Автономної Республіки Крим та м. Севастополя РФ з практичною точки зору варто розглядати у двох вимірах: тактичному та стратегічному.

Тактичний вимір:

а) формування та вдосконалення доказової бази для вже наявних судових процесів у міжнародних судових інституціях з метою повернення викрадених активів;

б) підготовка нових позовів до міжнародних судів;

в) застосування національних і міжнародних економічних та інших спеціальних обмежувальних заходів (санкцій) щодо тих юридичних осіб (інституцій та установ) РФ, а також фізичних осіб, причетних до незаконної «націоналізації» українських економічних активів та державного майна на ТОТ АРК (наприклад, до тих юридичних осіб РФ, які прийняли на свій баланс українське майно, захоплене у ході збройної агресії РФ проти України на території Кримського півострова), зокрема, з метою примусової компенсації збитків шляхом здійснення арештів активів таких осіб як в Україні, так і на території країн-партнерів України;

г) необхідність координації дій на державному рівні у галузі організації позовів приватних суб'єктів господарювання проти РФ до Європейського суду з прав людини (держава має ініціювати та сприяти таким позовам, допомагати здійснювати їх юридичних супровід).

Стратегічний вимір:

а) накопичення доказової бази для підготовки консолідованої претензії України до РФ щодо реалізації її міжнародно-правової відповідальності за збройну агресію проти України з вимогою виплати репарацій;

б) необхідність вироблення дій щодо мінімізації негативних наслідків від збитків/втрат у зв'язку з тимчасовою окупацією Криму – як для держави, так і для громадян. Системна імплементація таких заходів;

в) питання потребує комплексного погляду з точки зору вироблення державної стратегічної політики щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

7.6.Щодо аналізу проблеми водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова

Представництвом підготовлено інформаційно-аналітичну довідку «Питання постачання водних ресурсів на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя», а також відповідні рекомендації, які надіслані

на Раду національної безпеки і оборони України, Офіс Президента України, Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністерство закордонних справ України, Офіс Генерального прокурора України та Головне Управління СБУ в АРК.

Серед головних рекомендацій:

- Недопущення відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова до деокупації.

- Неприпустимість врегулювання міжнародного збройного конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей за рахунок поступок у питанні відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя до деокупації Кримського півострова.

- Досягнення суспільно-політичного консенсусу та реалізація послідовної виваженої державної політики, в тому числі в інформаційному середовищі, щодо неприпустимості відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму до деокупації.

- «Зниження градусу» суспільної напруги та недопущення подальшого штучного роздмухування панічних настроїв населення щодо можливої збройної агресії РФ у зв'язку з «водною кризою» в Криму. Припинення спекулювання і маніпулювання питанням з метою піару.

- Вжиття реальних заходів щодо підвищення рівня обороноздатності Півдня України з урахуванням всіх можливих сценаріїв потенційного розгортання збройної агресії РФ шляхом відкриття «Південного фронту» з метою збільшення можливостей стримування як локального наступу, так і повномасштабної військової операції з використанням авіації, флоту та важкого озброєння, зокрема: покращення організації оборони суходолу з метою захисту від збройної агресії з моря та повітря, модернізація протиповітряної та протиракетної оборони, посилення берегової охорони, зведення фортифікаційних споруд, розбудова військової інфраструктури, покращення логістичного потенціалу інфраструктури Півдня України.

- Оптимізація системи стримування держави-агресора та імплементація асиметричної моделі протидії: зосередження фінансових ресурсів не лише на довгострокових масштабних проектах переозброєння, але й на виробництві та закупівлі тих видів озброєння, ефективно використання яких можливе у короткотерміновій перспективі (засоби радіоелектронної боротьби та високоточне озброєння); розвиток системи територіальної оборони та служби у резерві (створення резервних підрозділів).

- Розробка, затвердження і реалізація дієвої державної програми розвитку Військово-Морських Сил України з урахуванням актуальних потреб протидії загрозам в Азово-Чорноморському регіоні.

- Відпрацювання сценаріїв оперативного перекидання особового складу контингенту, одиниць озброєння та військової техніки. Налагодження міжвідомчої взаємодії, зокрема, між ЗСУ, Нацгвардією, ДПСУ, СБУ та цивільними органами влади в контексті потенційної збройної агресії РФ на Півдні України.

- Системне проведення військових навчань із задіянням різних родів військ спільно з партнерами з НАТО в акваторії Чорного моря (зокрема, з країнами-членами НАТО з чорноморського регіону).

- Діалог з НАТО щодо потреби посилення військово-морської присутності сил Північноатлантичного Альянсу в Чорному морі.

- Посилення заходів безпеки на об'єктах критичної інфраструктури. Вжиття контрдиверсійних і контртерористичних заходів.

- Посилення взаємодії щодо обміну розвідувальними даними між Генеральним штабом ЗСУ, командуванням Об'єднаних сил ЗСУ, командуванням ВМС ЗСУ, Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України, Службою зовнішньої розвідки України, СБУ.

- Посилення контррозвідувальної діяльності в органах державної влади України, до повноважень яких належить: а) вироблення та реалізація державної політики з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; б) питання відновлення/не відновлення постачання водних ресурсів на тимчасово окуповану територію Кримського півострова.

- Неприпустимість приватизації Управління Північно-Кримського каналу та інших державних установ і підприємств, які мають стратегічне значення у питанні відновлення/не відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова.

- Здійснення заходів щодо покращення зрошення та меліорації земель південних районів Херсонської області в умовах припинення водопостачання на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

- Посилення роботи закордонних дипломатичних установ України у напрямі вжиття превентивних заходів щодо протидії потенційним новим спробам винесення російською окупаційною адміністрацією питання відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму на різних міжнародних майданчиках (як офіційних, так і неофіційних).

Підняття на міжнародному рівні питання незаконності задіяння міжвидового угруповання військ РФ в тимчасово окупованому Криму у військових навчання «Кавказ – 2020» в контексті триваючої мілітаризації Кримського півострова та Азово-Чорноморського регіону.

7.7. Щодо незаконного переслідування, обмеження волі, засудження громадян України за політичними, національними, релігійними мотивами на ТОТ України в Криму та території РФ

За даними Представництва на території окупованого Криму та території РФ незаконно утримуються 94 українських політв'язнів.

За даними Уповноваженого ВРУ з прав людини Людмили Денисової російською окупаційною владою незаконно обмежується воля близько 115 осіб.

Представниками російських окупаційних правоохоронних органів продовжувалося вручення т.зв. «попереджень» активістам кримськотатарського руху щодо заборони участі в масових заходах.

7.8. Щодо забезпечення прав громадян України з ТОТ України в Криму

З метою забезпечення прав і свобод людини та громадянина на тимчасово окупованій території, зокрема доступу до нотаріальних послуг, Представництвом у співпраці з правозахисною організацією «Українська Гельсінська спілка з прав людини» розроблено концепцію дистанційного (онлайн) нотаріату для мешканців тимчасово окупованої території. Відповідні пропозиції були надіслані

Міністерству юстиції України та Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

У зв'язку з окупацією АР Крим та м. Севастополя, що триває, на такій території відсутня легальна система нотаріату. Будь-яка довіреність або інший документ, що посвідчується нотаріусами відповідно до законодавства РФ на ТОТ АР Крим та м. Севастополя не визнаються в Україні та більшості держав світу. Щодо тимчасово окупованих територій окремих районів Донецької та Луганської областей, то нотаріальні установи та посадові особи органів окупаційних адміністрацій РФ на ТОТ ОРДЛО не визнаються в жодній державі світу, у тому числі Російською Федерацією (за виключенням випадку визнання паспортного документу).

Отримання легальних нотаріальних послуг є надзвичайно затребуваним серед мешканців тимчасово окупованої території. Для вчинення нотаріальних дій заінтересовані особи змушені виїхати за межі тимчасово окупованої території та звернутись до відповідного нотаріуса на підконтрольній території. Наприклад, для мешканців тимчасово окупованого Кримського півострову, найближчі нотаріальні контори розташовані в селищах Каланчак, Новоолексіївка, Чонгар і Чаплинка Херсонської області. Отримання такими особами нотаріальних послуг тягне за собою значні трансакційні витрати (припинення на декілька днів трудової діяльності, транспортні витрати, витрати на житло, харчування та оплату нотаріальних послуг). Ситуація ускладнюється у випадку відсутності можливості особи виїхати на підконтрольну територію для отримання нотаріальних послуг у зв'язку зі станом здоров'я або похилим віком.

Концепцією пропонується створення механізму дистанційного (онлайн) надання нотаріальних послуг мешканцям тимчасово окупованої території, який, зокрема, має передбачати такі положення:

- 1) послуги е-нотаріату можуть надаватися лише державними нотаріусами;
- 2) надавати послуги е-нотаріату можуть лише ті нотаріуси, які пройшли відповідне навчання та отримали від Мінюсту дозвіл на здійснення цього виду нотаріальної діяльності;
- 3) Мін'юст запроваджує Реєстр нотаріусів, уповноважених на здійснення послуг е-нотаріату, який є публічним;
- 4) Мін'юст розробляє правила та положення про е-нотаріат, а також забезпечує нотаріусів необхідним обладнанням та програмним забезпеченням для надання дистанційних послуг;
- 5) послуги е-нотаріату є платними, у зв'язку з чим держава має знайти легальні шляхи їх дистанційної оплати або ж створити умови оплати таких послуг третіми особами, які беруть участь в нотаріальній дії замість особи, якій такі послуги надається;
- 6) процедура вчинення е-нотаріальної дії має передбачати: а) декілька рівнів автентифікації особи, яка бажає отримати послугу; б) обов'язкову відео фіксацію вчинення нотаріальної дії та збереження відповідних файлів протягом певного періоду часу; в) обов'язкову присутність під час вчинення нотаріальної дії щонайменше двох незалежних свідків, які зможуть підтвердити факт її вчинення.

Представництво зверталось до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України та Міністерства освіти і науки України з проханням нормативно-правового врегулювання питання спрощеного перетину адміністративної межі з тимчасово окупованою територією Автономної Республіки

Крим для дітей, які прибувають на материкову частину території України з метою участі у вступній кампанії 2020 року через освітні центри «Крим-Україна» (прирівняння таких абітурієнтів до абітурієнтів, які складають ЗНО, в контексті спрощеного перетину адміністративної межі).

Відповідні зміни були прийняті і почали діяти з 25 червня 2020 року.

За зверненням Представництва, Херсонська міська рада виділила 50 місць у гуртожитках професійно-технічних начальних закладів м. Херсона для проживання абітурієнтів з ТОТ і супроводжуваних їх осіб під час вступної кампанії.

Також в Україні стартувала програма спрощеного вступу для мешканців з тимчасово окупованих територій «Тебе тут чекають». Мета програми – залучити якомога більше вступників із Криму та Донбасу до українських закладів вищої та фахової передвищої освіти.

Представництвом проводиться інформаційна кампанія щодо початку прийому заяв про зміну виборчої адреси для голосування на місцевих виборах в жовтні 2020 року – перших місцевих виборах, в яких зможуть взяти участь внутрішньо переміщенні особи з АРК та міста Севастополь.

7.9. Щодо вироблення шляхів та оптимізації форм і методів деокупації та реінтеграції ТОТ України в Криму

З метою вдосконалення державної політики з питань деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, Представництво звернулося до Віце-прем'єр-міністра – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Резнікова О.Ю. з пропозицією щодо створення міжвідомчої робочої групи задля напрацювання Державної стратегії з деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі на базі Мінреінтеграції.

Наразі між Представництвом, Мінреінтеграції, МЗС та РНБОУ відбувається взаємодія щодо напрацювання відповідного документа.

7.10. Робота з проектами нормативно-правових актів, що стосуються реінтеграції та деокупації ТОТ України в Криму

Представництвом розроблено та надано Уряду пропозиції до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, поданої на затвердження з проектом Постанови Верховної Ради України про Програму діяльності Кабінету Міністрів України (проект зареєстровано у Верховній Раді України за № 3330 від 13.04.2020), з метою удосконалення державної політики у сфері реінтеграції та деокупації ТОТ АРК та м. Севастополя.

Представництвом продовжується напрацювання пропозицій до проекту Державної стратегії деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі.

Також Представництвом напрацьовуються пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про санкції», розробленого Мінекономрозвитку України

8. Правова робота Представництва

8.1. Правова робота з питань захисту прав та законних інтересів громадян України, які проживають на ТОТ АР Крим та переселилися з ТОТ АР Крим і перебувають в інших регіонах України, а також з інших питань, що належать до компетенції Представництва.

З метою внесення в установленому порядку пропозицій щодо підготовки проєктів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на вирішення питань захисту прав та законних інтересів громадян України, які проживають ТОТ АР Крим або переселилися з ТОТ АР Крим і перебувають в інших регіонах України, Представництвом протягом квітня - червня 2020 р. проводилась робота із напрацювання (доопрацювання шляхом надання пропозицій та зауважень) змін (проєктів) до нормативно-правових актів та/або їх погодження:

- Проєкт Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, позбавлених свободи внаслідок збройної агресії проти України» та пакет супровідних документів для подання на розгляд Президенту України.

Примітка: Закон визначатиме засади соціального і правового захисту осіб, позбавлених свободи збройними формуваннями, органами влади держав, що чинять збройну агресію проти України, а його дія поширюватиметься на громадян України, захоплених як заручники внаслідок збройної агресії проти України, позбавлених свободи з політичних мотивів або захоплених як військовополонені у зв'язку із захистом незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, а також на іноземців та осіб без громадянства, які на момент позбавлення свободи проходили військову службу в Збройних Силах України.

- Проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження адміністративної процедури державної реєстрації фактів народження та смерті, які відбулися на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя». Напрацьований у співпраці із Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністерством юстиції України та правозахисними недержавними організаціями Представництвом вищевказаний законопроект проєкт разом із пакетом супровідних документів був направлений Президенту України та Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин. 18 червня 2020 р. Представництвом погоджено вищевказаний законопроект. 22 червня 2020 р. вищезазначений законопроект зареєстровано у Верховній Раді України (реєстраційний номер № 3713).

Примітка: Законопроектом пропонується внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Сімейного кодексу України з метою звільнення від відповідальності батьків за несвоєчасну реєстрацію народження дитини, яка народилася на тимчасово окупованій території України. А також внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» з метою запровадження без дискримінаційної процедури проведення державної реєстрації актів цивільного стану (народження та смерть особи), які відбулись на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь.

- Проєкту Указу Президента України «Про внесення змін до Указу Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини». Підготовлено та надано пропозиції.

Примітка. Проєкт Указу Президента України «Про внесення змін до Указу Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 «Про затвердження

Національної стратегії у сфері прав людини» розроблено з метою актуалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, а саме внесення технічних правок, оновлення дефініцій, застарілих законодавчих конструкцій та усунення завдань, які вже виконані, відповідно до змін в законодавстві, які відбулися у період з 2015 року по 2020 рік. В подальшому вищевказаний проєкт акту створить підстави для розробки нового Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2023 року.

- Проєкт змін до Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367. Пропозиції до проєкту напрацьовані Представництвом в рамках участі у виконанні доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 29 травня 2020 р. № 22511/0/1-20, щодо належної організації перетину адміністративної межі з ТОТ АР Крим після завершення карантинних обмежень та відкриття контрольних пунктів в'їзду-виїзду Представництвом напрацьовано 17 червня 2020 р. Представництвом погоджено із додатковими пропозиціями проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».

Примітка: Згаданим проєктом в напрацюванні якого приймало участь Представництво, пропонується, зокрема внесення змін до Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 р. № 367 щодо належної організації перетину адміністративної межі з ТОТ АР Крим після завершення карантинних обмежень та відкриття контрольних пунктів в'їзду-виїзду.

- Проєкт Постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів у Автономній Республіці Крим». Представництвом надано Міністерству розвитку громад та територій України пропозиції щодо технічного удосконалення вказаного проєкту.

Примітка: 12 червня на позачерговому засіданні Уряд підтримав проєкт постанови Верховної Ради України про утворення та ліквідацію районів в усіх областях України, а також проєкт постанови щодо утворення та ліквідації районів в Автономній Республіці Крим. Проєктами актів пропонується ліквідувати існуючі 490 районів та утворити 129 нових районів, з них 10 – у Автономній Республіці Крим та 7 – на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей. Зокрема, в Автономній Республіці Крим має бути утворено 10 районів: Бахчисарайський, Білогірський, Джанкойський, Євпаторійський, Керченський, Курманський, Перекопський, Сімферопольський, Феодосійський, Ялтинський.

8.2. Правовий аналіз «нормативно-правових актів» окупаційних «органів влади».

У квітні-червні 2020 р. т.зв. «державною радою республіки Крим» прийнято 29 т.зв. «законів».

Увагу потрібно звернути на наступні акти:

- т.з. «закон» 62-ЗРК/2020 від 7 квітня 2020 р. «О внесении изменения в статью 4 Закона Республики Крым "О праздниках и памятных датах в Республике Крым", яким, зокрема, встановлено нову пам'ятну дату, а саме (мовою оригіналу): «*День освобождения Крымского полуострова от османского владычества в ходе*

Крымского похода русской армии под командованием В. М. Долгорукова в 1771 году»;

- т.з. «закон» від 17 квітня 2020 р. № 67-ЗРК/2020 «О введении в действие специального налогового режима "Налог на профессиональный доход" в Республике Крым», яким введено не території тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим новий вид податкового режиму (мовою оригіналу): «Налог на профессиональный доход».

- т.з. «закон» від 27 травня 2020 р. № 72-ЗРК/2020 «О внесении изменения в Закон Республики Крым "О предоставлении земельных участков, находящихся в государственной или муниципальной собственности, и некоторых вопросах земельных отношений" яким визначено, що у разі продажу земельної ділянки із земель сільськогосподарського призначення відповідно до вимог Федерального закону від 24 липня 2002 року № 101-ФЗ "Про обіг земель сільськогосподарського призначення" переважне право покупки такої земельної ділянки за ціною, за яку він продається, за винятком випадків продажу з публічних торгів і випадків вилучення земельної ділянки для державних або муніципальних потреб, має відповідне муніципальне утворення за місцем розташування земельної ділянки. Таким чином створюються перепони для вільного володіння, розпорядження та отримання у власність земельних ділянок фізичними особами, а також вбачаються наміри поглиблення націоналізації державою-окупантом об'єктів розташованих на Кримському півострові;

- т.з. «Закон Республики Крым» від 16 червня 2020 р. № 85-ЗРК/2020 "О внесении изменений в Закон Республики Крым "О бюджете Республики Крым на 2020 год и на плановый период 2021 и 2022 годов".

Бюджет т.з. «республіки крим» по доходах збільшено на 20,65 млрд руб., або до 206,38 млрд руб. Зазначена сума забезпечена додатковим траншем безоплатних надходжень з федерального бюджету. Витрати зростуть на 21,34 млрд руб., або до 211,39 млрд руб. Проведено перерозподіл коштів бюджету за напрямками витрачання. Додаткові 4,05 млрд руб. будуть спрямовані на виконання публічних нормативних зобов'язань. На 483,49 млн руб. (в 2,6 рази) збільшено обсяг резервного фонду т.з. «ради міністрів республіки». Встановлено додаткові підстави надання бюджетних субсидій (зокрема, на щомісячне відшкодування частини витрат роботодавців, пов'язаних з оплатою праці працівників, які перебувають під ризиком звільнення, і організацією їх тимчасової зайнятості, на відшкодування збитків та (або) на фінансове забезпечення витрат, пов'язаних з функціонуванням автовокзалів (автостанцій) та морських портів, а також витрат, пов'язаних з наданням транспортних послуг населенню, із забезпеченням безперебійного та безаварійного газопостачання споживачів природним і зрідженим газом, на здійснення виплат стимулюючого характеру за особливі умови праці і додаткове навантаження медпрацівникам, які надають медичну допомогу пацієнтам з COVID-19 та ін.).

**Постійний Представник
Президента України
в Автономній Республіці Крим**

А.Кориневич